Lietuvių Žodis

LITHUANIAN WEEKLY NEWS

Nr. 8 (124) Detmoldas, 1949 m vasario 19 d. IV metai

PARTIJA IR VYRIAUSYBĖ

J. F. DULLES APIE SOVIETŲ-AMERIKIEČIŲ SANTYKIUS. — SOV. SĄJUNGA TURINTI VIDINIŲ RŪPESČIŲ. — KOMUNISTŲ PARTIJA IR RUSIJOS VYRIAUSYBĖ. — KOMUNIZMAS TURI KURTI.

Jeigu paskutiniųjų rinkimų metu JAV prezidentu būtų buvęs išrinktas Dewey, užsienio reikalų ministeriu būtų likęs John Foster Dulles. Jis šitoms pareigoms rūpestingai rengėsi ir kurį laiką net vadovavo JAV delegacijai JT visumos susirinkime Paryžiuje.

Nors respublikonai rinkimus nelauktai pralošė, tačiau J. F. Dulles nenumojo ranka politikon ir, kurį laiką buvodamas Europoje, studijavo tarptautinę padėtį. Grįžęs į JAV, jis savo patyrimus pareiškė „U. S. News and World Report" korespondentui, kuris juos paskelbė minėtame laikraštyje.

Santykiai su Sov. Rusija

J. F. Dulles optimistiškai tvirtina, kad 1949 m. santykiai su Sov. Rusija galį pagerėti. Tačiau kartu jis pastebi, jog politinio įtempimo metu, kaip ir išdžiūvusiame rudens miške, užtektų nerūpestingai numestos nuorūkos, kad kiltų gaisras.

Savo pareiškime J. F. Dulles pravedė paralelę tarp rusų tautos ir jos dabartinių vadų. Būtent, paklaustas, ar rusams rūpi pagerinti santykius su Amerika, atsakė:

— Nėra abejonės, kad rusų tauta nori geresnių santykių su JAV...

Tačiau, kai buvo paklaustas apie tos tautos vadus, jis atsakė:

— Nemanau, kad vadovai būtų suinteresuoti geresniais santykiais, o tai dėl to, jog baimė yra jų veiklos vienas būdas. Jų tarptautinė jėga dideliame laipsnyje remiasi įtikinėjimu rusų tautos, kad JAV yra jai pavojingos... Jeigu kartą Sovietų Sąjunga leistų įsitikinti savo tautai, kad ji yra draugų apsupta, tada sustiprėtų vidinis spaudimas, ir jos vadai turėtų atsižadėti dalies savo didelės diktatūriškos jėgos...

Vidiniai rūpesčiai

Toliau J. F. Dulles pažymėjo, kad Sovietų Sąjungos ir kraštų, kontroliuojamų komunistų partijos, vadovybės atsidūrė tokioje situacijoje, kad daugiau dėmesio turi skirti savo vidaus reikalams, o ne komunizmo ekspansijos politikai:

— Ypatingai satelitų kraštuose, kaip Jugoslavijoje, Čekoslovakijoje ir Lenkijoje, yra stiprus troškimas turėti geresnius ūkinius santykius su Vakarais, norint gauti prekių, kurių Rusija negali pateikti.

To politiko nuomone, tokios vidinės tendencijos galinčios sudaryti situaciją, kada pozityvė agresyvi politika visai susilpnėsianti.

J. F. Dulles nuomone, šiuo metu Europa mažiau bijanti karo, nei JAV praėjusiais metais. Grįžęs į Ameriką, jis pajutęs, kad ta baimė nesanti didesnė nei 1948 m.

BALF'o atstovas J. Valaitis tarp LTB apygardų pirmininkų suvažiavimo dalyvių.

Rusų vyriausybė ir komunizmas

Paklaustas, ko rusai galį norėti už susitarimą, J. F. Dulles atsakė:

— Sunku yra dėl to, kad tikrumoje turime reikalo su dviem dalykais: vienu yra rusų vyriausybė, antruoju gi komunizmo vadovybė, kuri šiuo metu savo vyriausią būstinę turi Rusijoje, o kuri jokia prasme nesiskaito išimtinai rusiška. Ji yra, kaip pati save vadina, „proletariato avangardu visur".

— Kalbant apie Rusiją kaip tautą, manau, jog galima būtų be ypatingų kliūčių susitarti. Tautinės rusų teritorialinės pretenzijos reparacijos atžvilgiu yra gerai žinomos ir dideliame laipsnyje liko jau patenkintos... Tačiau pagrindinė kliūtis yra ta, jog rusų vyriausybė nėra tiktai turi persvarą ¼ žmonių tarpe. atžvilgiu yra komunistų partijos, kuri turi kur kas didesnes ambicijas, įrankis. Jos tikslas yra pasaulio atvertimas... Visuomet esama rizikos, jog rusų vyriausybė su savo karine organizacija gali būti panaudota įrankiu siekiant tikslų, kurie prašoka dabartines rusų tautos istorines ambicijas... Jeigu sugebėsime išaiškinti komunistams, kad apsiribotų tokiais metodais (vengtų kurstančio propagandinio darbo ir teroro), — tikiu, kad galėsime pasaulyje taikiai bendradarbiauti...

Komunizmas turi kurti

Čia pat J. F. Dulles pasakė įsidėmėtinus žodžius:

— Sovietų komunizmas dabar rusų vyriausybė. Ji tam tikru Šitą poziciją jis pasiekė sugriaudamas egzistavusias sistemas, tačiau dabar atsidūrė situacijoje, kada turi kurti, ir manau, kad tai gali pakeisti jo politikos spaudimus ta kryptimi, kur bus mažiau susikirtimų su JAV politika.

Taigi, J. F. Dulles skiria rusų tautą ir komunistų partiją. Tuo tarpu gi prezidentas Trumanas įžiūrėjo kai kurių nesutarimų tarp Stalino ir Politbiuro. Komentatoriai aiškina, kad šiuo atžvilgiu tų dviejų vyrų pažiūros nelabai skiriasi.

Tačiau rusų tauta neturi jokios įtakos Sov. Sąjungos politikai: ji yra tiktai įrankis. Jei betgi tikėti anglų spaudos spėliojimams, kad Molotovo įtaka Politbiure sumažėjo, — galima laukti naujų komunizmo metodų. Jo tikslai, tačiau, visuomet tie patys...

J. Kuzmionis

SOV. RUSIJOJE VERGAUJA MILIJONAI ŽMONIŲ

AMERIKA IR ANGLIJA JT EKONOMINIŲ IR SOCIALINIŲ REIKALŲ TARYBOJE KALTINA SOVIETUS. LONDONE IR VAŠINGTONE TĘSIAMI PASITARIMAI ATL. PAKTUI SUDARYTI.

Stalinas savo taikingais pareiškimais bandė perimti „šaltojo karo" vadovavimą į Sov. Rusijos ir jos satelitų rankas, tačiau vakarų valstybės savo taikliu smūgiu išmušė iš Politbiuro rankų dirigento lazdą ir perėjo į puolimą.

Šio puolimo taikinys — koncentracijos ir vergų stovyklos Sov. Rusijoje ir rytų Europoje. Iniciatyvą šioje akcijoje, kaip ir paprastai, turi Amerika. JAV užs. reik. ministerijos pasekretorius William Thorp, pasinaudodamas Amerikos Profesinių Sąjungų išteisintais duomenis Rusijoje vergauja apie 8—14.000 000 žmonių.

JAV pasekretorius citavo 1947 m. Sovietų darbo įstatymą, pagal kurį žmonės gali būti nubausti priverčiamojo darbo bausme net ligi 8 metų. Jis priminė jau 1948 m. spalių mėn. toje pat Taryboje iškeltą tą patį klausimą ir Rusijos atstovo Pavlovo diskusijų metu prisipažinimą, kad Sov. Sąjungoje esama „auklėjamo pobūdžio darbo stovyklų". Thorp nurodė, kad Pavlovas negalėjęs atsakyti į daugelį klausimų, kuriuos iškėlė įvairių tautų delegatai. Rusija, užuot rimtai argumentavusi, kaltino Vakarus kišimusi į jos vidaus reikalus. Jo nuomone, JAV Prof. sąjungos iškeltas klausimas yra perdaug rimtas, kad jį galima būtų atidėti į šalį. Pasiekiančios Vakarus ir Ameriką oficialios ir neoficialios žinios rodo, kad Sov. Rusijoje viešpatauja tokios darbo sąlygos, kuriomis žmonija nusikratė Vakaruose prieš 200 o toje pačioje Rusijoje prieš 100 metų. Jis išvardino Sibiro ir Tol. Rytų kacetus, kuriuose vergauja ir mūsų broliai, ir reikalavo JT šiuos skundus ištirti ir atradus juos nepagrįstus „nuvalyti dėmę nuo vieno JT nario".

Amerikiečio įrodymus svariais argumentais parėmė D. Britanijos atstovas. Jis tvirtino, kad Sov. Sąjungos atstovas savo atsakyme nepateikęs jokių rimtų įrodymų, kurie paneigtų vergų stovyklų buvimą Rusijoje.

Anglijoje turimomis žiniomis šiuo metu priverčiamojo darbo ir koncentracinių stovyklų sistema esanti geriau organizuota kaip Hitlerio laikais.

Ši sistema yra išplėsta ir už Rusijos ribų. Dabar Rytų Vokietijos kacetuose vergauja apie 200.000 —300.000 žmonių ir apie 2 milj. vokiečių yra prievarta išvežti į Rusiją. Čia jie dirba nežmoniškose sąlygose. Mayhew reikalavo, kad šis klausimas būtų iš esmės išspręstas ir kad atitinkamoms komisijoms būtų leista nuvykti į skunde nurodytas vietas ir ištirti faktus. Šį JAV ir Anglijos reikalavimą parėmė ir Indijos atstovas.

Į „šaltojo karo" grandinę galima būtų įjungti ir garsiai skelbiamus pareiškimus apie Atlanto Pakto kūrimą. Galimas dalykas, kad Vakarų nenuolaidumas gali priversti bolševikiškąją mešką griebtis tokio veiksmo, kuris Politbiuro diktatoriams atrodytų sekmingiausias. Ryšium su paskutinių dienų neaiškia situacija Skandinavijos šiaurėje, NYHT rašo, kad

Sovietų spaudimas Norvegijoje turįs ryšį su Kominformo pasitarimais Čekoslovakijoje.

Laikraštis teigia, kad ir Švedija yra gavusi specialų įspėjimą. Esą sovietų atstovas Stockholme pareiškęs, kad Švedijos prisidėjimas prie Atlanto Pakto Maskvoje bus laikomas „agresijos veiksmu". Be to, rusai pagrasinę tuojau okupuosią Suomiją, jeigu Švedija apsispręstų stoti į Vakarų pusę.

To paties NYHT informacijos iš Karlsbado, Čekoslovakijoje, skelbia, kad Višinskis čia susitikęs su Sovietų ambasadoriumi Anglijoje Žarubinų. Be to, Karlsbade laukiamas Gromiko ir vienas Sovietų maršalas. Esą į Karlsbadą atvykusi Lenkijos užs. reik. min. Modzelevskio vadovaujama lenkų delegacija. Laikraštis teigia, kad Karlsbade dabar vykstančios konferencijos tikslas esąs sukurti „Rytų Europos Uniją", kuri turėtų sudaryti kuriamo Atlanto Pakto atosvarą.

Šiapus ir anapus Atlanto paskutinėmis dienomis vyko gyvas diplomatinis judėjimas. Beveik kartu su Norvegijos užs. reik. min. Lange į Vašingtoną pirmą kartą buvo atvykęs Kanados ministras pirm. St. Laurent. Tvirtinama, kad

jis su prezidentu Trumanu ir Achesonu aptarę ruošiamo Atlanto Pakto projektą ir kitus abiejų kraštų gynybą liečiančius klausimus,

kurių tarpe ir radaro stočių tinklo išplėtimą Kanados Antarktyje. Ši moderni sekimo priemonė leistų greitai nustatyti priešo lėktuvų artėjimą į Vakarų Pusrutulį per šiaurės ašigalį.

Ši paskutinė žinia rodo, kad Amerikos kontinentas rimtai ruošiasi gintis nuo bet kokio galimo užpuolimo. Paskutinėmis dienomis buvo paskleista žinių, kad Amerika neprisidėsianti visu savo svoriu prie kuriamo Atlanto Pakto.

Visus šiuos gandus griežčiausiai atmetė Achesonas, nurodydamas, kad tarp besitariančiųjų nėra esminių nuomonių skirtumų.

Jis pareiškė, kad atėjus laikui, Amerikos visuomenei bus paskelbtas Atlanto Pakto projektas.

VATIKANAS PASMERKĖ VENGRIJOS VXRIAUSYBĘ.

— BBC, II. 16. Popiežius Pijus XII. priėmė 30-ties valstybių akredituotus ministrus, kurie pareiškė jam užuojautą dėl kard. Mindszenty nuteisimo, Vasario 14 d. Popiežius nepaprastame slaptame kardinolų susirinkime pasmerkė Vengrijos vyriausybę ir teisusius kard. Mindszenty teisėjus. Popiežius pareiškęs, kad teisimas buvęs dirbtinas ir turįs tikslą sunaikinti katalikų Bažnyčią Vengrijoje.

Kard. Mindszenty nuteisimas ir toliau gyvai komentuojamas Vakarų spaudos ir atsakingų politikų.

SOVIETAI PERGRUPUOJA SAVO KARIUOMENĘ

—Beromünster, pasiremdamas „Die Neue Zeitung" II. 15. žinia pranešė, kad Sovietų okupuotoje Vokietijoje vyksta žymus kariuomenės, ypač šarvuočių iš vietos į vietą permetimas. Taip pat Baltijos jūros pakrantėse vykstančios sutartinės laivyno, žemyno ir karo aviacijos operacijos.

— Reuter, II. 12. Į dėl ligos atsistatydinusio D. Britanijos ambasadoriaus vietą paskirtas Maskvoje dabartinis Anglijos pasiuntinys Ankaroje Sir Davis Kelly. Buvęs Anglijos pasiuntinys Maskvoje Peterson į šį postą vyko taip pat iš Ankaros.

KREMLIAUS BANKININKAS BERLYNE

Praėjusių metų, spalio 15 d. „Intourist" viešbuty, — rašo „Montags Echo", — apsistojo senesnio amžiaus padoriai apsirengęs keleivis. Švedų išduotame užsienio pase paskutinės vizos žymėtos Pragoj ir Berlin-Schönfeld (rusų zon.) aerodrome. Dešimčiai dienų praslinkus, Olaf Aschberg — tai svečio pavardė — iš viešbučio išvyko. Tuoj pat Berlyno finansininkų tarpe pasklido gandai apie Aschberg ir SMA (Sov. karinė adm-ja) vestas derybas. Užsienio spaudoj pasirodė žinių apie Aschberg'o lankymąsi pas prez. Gottwaldą.

Kas yra tas Aschberg?

Retas tepažįsta šį turtingiausią Europoj švedų bankininką, Pabaltijy gimusį. 1917 m. Züriche jis susipažįsta su Leninu ir ištiesia jam kelionpinigius į Petrapilį. Kiek vėliau ten pat susipažino su N. Krestinskiu, gener. Valstybinio Banko komisaru. Aschberg'as finansavo pirmąsias sovietų vyriausybės dienas, pakreipė tais metais rusų turėtus užsieny kreditus Kremliui palankia linkme ir išrūpino naujų kreditų ginklų užpirkimams. Leninui pradėjus 1921 m. propaguoti „naują ekonominę politiką", niekam į galvą nedingtelėjo, kad tai esanti Aschberg'o idėja.

Atsidėkodamas Kremlius leido 1922 m. Aschberg'ui įsteigti nuosavą užsienio prekybos banką su teise — eksportuoti Rusijos prekes Aschberg'o asmenine sąskaita. Aschberg'as vertėsi milžiniškomis sumomis, ir jis buvo vadinamas „Kremliaus bankininku". 1925 m. Aschberg'o banką suvalstybino. 1930 m. jo vardo daugiau negirdėti, ir taip iki 1947 m. Aschberg'as, kurio pasakiški turtai po visą V. Europą išsimėtę, su rusais jokių reikalų neturėjo.

Rytų pagelbos plano iniciatorius

Šiomis dienomis įkurtąjį Rytų bloko ūkinį pagelbos planą galima drąsiai pavadinti Aschberg'o planu. Čekoslovakijai atsisakius nuo Marshallio plano, išdygo Aschberg'o veikla. Po susitikimo su politbiuro nariu Mikojanu ir rusų užsienių prekybos ministeriu, 1947 m. Aschberg'as pradėjo iš Varšuvos kelionę į Rytų blokui priklausančias valstybes. Pragos pučo metu viešėjo Prahoje. Užmezgė tamprius ryšius su rusams 99% priklausančiu „Šiaurės Rytų Europos Prekybos Banku" Paryžiuj.

Finansinis SMA patarėjas

1948 m. rudenį sov. zonos Vokiečių Reikalams Valdybai (Deutsche Verwaltung des Innern) derantis su SMA Wilhelmsruhėje dėl įtraukimo Rytų bloko valstybių — finansavimui rusų zonos policijos, suskamba Aschberg'o vardas.

Karo metu rusai užgrobę vokiečių bankuose 40 miliardų RM vertės vertybinių popierių, išduotų asmenų ar firmų, kurių 65% gyvena V. Vokietijoj. Šio grobio reikalams tvarkyti patarėju paskirtas Aschberg'as.

Arčiau SMA sluoksnius pažįstą asmens teigia, kad Aschberg'ui yra pavesta paruošti planą, pagal kurį, pareikalavus išpirkti vekselius, ūkiniai atkuntanti V. Vokietija įsiveltų į finansinius sunkumus.

V.

AMERIKA PRAKALBĖJO FAKTŲ KALBA

(2)

William Bradford Huie.

Ar gali šie bombonešiai pasiekti taikinius?

Taip, jie gali. Lėktuvų įgulos yra pačios geriausios, kurias mes turime: tai yra Šveinfurto, Esseno ir Tokio puolimų veteranai, mūsų aviatorių elitas. Norint pasidaryti atominių bombonešių kvalifikuotu nariu, reikia turėti didžiausią pasitikėjimą, o tai yra aukščiausia garbė, kurią amerikiečiai gali duoti kovojantiems vyrams.

Atominio bombonešio įgulos paruošimas yra labai kruopštus. Kiekvienas įgulos narys turi įrodyti, kad jis bet kokiame ore, 9 km. aukštyje, su 5 to bombų krovininiu nesustodamas gali lėkti su B-29 į nurodytą taikinį 8000 klm. Kiekvieno lėktuvo įgulą sudaro 3 pilotai, 2 navigatoriai ir 2 bombų mėtytojai.

Per praėjusius trejus metus geriausieji mūsų lakūnai buvo roušiami tam Amerikos užpuolimo atvejui. Jie gali nunešti mirtingąjį atominių bombų krovinį ant vienintėlio „galingojo priešo" pramonės centrų. Tai reiškia, kad jie yra išstudijavę kiekvieną svarbų Rusijos centrą ir kelius į jį. Apie Maskvą, Magnitogorską ar Sverdlovską jie kalba lygiai paprastai, kaip apie Pittsburgą, Detroitą ar Seattle. Jie tiksliai žino ne tik skridimo maršrutą į savo taikinį, bet ir apytikres atmosferines sąlygas. Jie pav. žino, kad skrisdami tam tikru keliu į Maskvą, jie turės, vėją į nugarą, grįždami per Aliaską, jie gali surasti vėją, lengvinantį jų grįžimą.

Kada dauguma žmonių ramiai miega, šių bombonešių įgulos besirengdamos surasti pagal radaraskopą savo taikinius, 9 klm. aukštyje skraido virš JAV, Europos ar Tol. Rytų miestų. Taip pav. Amerikoje yra miestas, turįs tą pačią topografiją, kaip Stalingradas; ten taip pat yra upė, kurios dvi užtvankos radaraskope yra labai panašios į Dniepropetrovsko pylimus.

Šios įgulos yra nuolatinėje parengtyje. Valstybės Departamentui nusprendus permesti į Angliją vieną šių bombonešių grupę, buvo manyta, kad tam įvykdyti reikės bent dešimties dienų. Įsakymas buvo gautas be įspėjimo, bet kitą dieną apie pietus grupė jau buvo Anglijoje, jai skirtoje bazėje.

Strateginė karo aviacijos vadovybė turi visoje armijoje aukščiausią moralę. Jų kovos dvasia yra nuoširdi ir užkrečiama. Nėra abejonės, kad vyrai, kuriems yra patikėtos aukščiausios krašto paslaptys ir problemos, įvykdys jiems pavestus uždavinius.

— Ar atitinka lėktuvai drąsiuosius lakūnus? — Taip. Prireikus atomo bombos bus greit nuneštos į Rusiją, ir B-29 tai įvykdys. Netrukus B-36 ir B-50 pakeis B-29. Naujieji modeliai bus patobulintieji B-29, kurių ir propeleriai bus pakeisti turbinų traukiamąja jėga. Gavę naujus variklius, lėktuvai bus greitesni ir galės skristi didesniuose aukščiuose. Bet šiuo metu B-29 yra pats geriausias keturmotoris pasaulio bombonešis.

Šiuo metu B-29 9 km aukštyje nenusileisdamas gali nuskristi 8.000 km ir padaryti per valandą po 500 km, vadinasi, žymiai greičiau ir toliau kaip II-jo Pasaulinio karo metu. Tai bus tol, kol JAV aviacija pakankamai ištobulins tarpkontinentinio tipo lėktuvus, galinčius nuskristi ir grįžti iš vienos pasaulio dalies į kitą. Bet ir šiandien B-29 iš savo atramos punktų Islandijoje, Anglijoje, Ispanijoje ar Š. Afrikoje **gali pasiekti kiekvieną svarbų Rusijos pramonės tašką ir grįžti atgal.** Turint bazes Anglijoje ir Japonijoje, galima nuolatos skraidyti per Rusiją iš šių abiejų kraštų.

Rusijos puolimo planas nėra jokia paslaptis. Rusams pasirinkus karą, B-29 puls juos naktį, kada debesys yra 9 km aukštyje. Lėktuvų įgulos, priartėjusios prie taikinių, įsijungs savuosius radaroskopus, bombų mėtytojai neieškos smeigtuko galvutės didumo taikinių. Atominiame oro kare nebus nepataikymų, nes kaip žmonės, taip ir fabrikai sudarys gerus taikinius. Nebūtina

(Nukelta į 4 psl.)

GEN. EISENHOVERIS VĖL AKTYVIOJE TARNYBOJE

— UP, II. 11. Prezidentas Trumanas atšaukė gen. Eisenhowerį iš privataus gyvenimo ir paskyrė jį savo asmenišku kariniu patarėju ir vyr. štabo trijų ginklų rūšių štabų viršininkų tarybos pirmininku. Tuo būdu gen. Eisenhoveris yra aukščiausias JAV karys, užimas patį atsakingiausią postą Amerikos kariuomenėje.

Jo pašaukimas į aktyviąją karo tarnybą aiškinamas jo autoritetu, sugebančiu suderinti žemyno, laivyno ir karo aviacijos karių nuomonių skirtumus, pasireiškiančius organizuojant. Jungtinį Vyriausiąjį JAV Štabą. Jis taip pat turįs patarti kuriant Atlanto Paktą. Savo diplomatiniais sugebėjimais jis galėsiąs išlyginti vienų per didelį jautrumą, o kitų per didelį užsispyrimą.

Išeidamas į privatų gyvenimą, jis buvo pareiškęs, kad tik tada grįšiąs į aktyviąją, karo tarnybą, kai Dėdei Samui grės rimtas pavojus. Nors tokio tiesioginio pavojaus ir nesama, tačiau jo grįžimas prie stipriausios pasaulio armijos vadovybės leidžia spėti, kad Amerika rimtai konsoliduojanti savo ir draugiškų valstybių jėgas bet kokiam eventualumui.

GINČAS ŽEMUOSIUOSE RŪMUOSE

„Daily Express" aprašo Britų Žemųjų Rūmų debatus Palestinos klausimu ir smarkų Churchillio susikirtimą su Bevinu.

Churchillis su įprasta ironija kaltino Beviną, kad jis Palestinos lenktynėse užsėdęs ant blogo arklio (Bevinas užtaria ir palaiko arabus) ir nemato, kad antrasis arklys, — žydai, lenktynes jau laimėjo.

Bevinas paklausęs:

„Ar mano pralaimėjimas yra didesnis už jūsų, kai jūs 1919 m. palaikėte Denikiną prieš bolševikus?"

Churchillis sušukęs: „Ateis diena, kada visas civilizuotas pasaulis įsitikins, jog begimstančio bolševizmo pasmaugimas būtų buvusi didžiausia palaima žmonijai!"

Vienas iš socialistų, norėdamas užtarti Rusiją, paklausė:

— Ką galima prikišti Rusijai dėl jos dalyvavimo antrajame pasauliniame kare?

Churchillis į tai atsakė: **„Jei nebūtų buvę bolševizmo, nebūtų buvę ir antrojo pasaulinio karo!"**

J. V.-U.

NAUJASIS ČEKOSLOVAKIJOS VEIDAS

Kelias iš Prahos į rytus yra labai sutrumpėjęs: ministeriai ir kiti pareigūnai įprato lėktuvais skristi į Maskvą, o šiaip eilinis žmogelis jau nebepastebi jokio skirtumo tarp gyvenimo Prahoje ir kur nors Sov. Sąjungoje. Ištaigingi Komunistų partijos centro komiteto posėdžiai Prahos pilyje išblėsta prieš žmonių nekenčiamus kasdieninio gyvenimo nepatogumus.

Su UNRRA pagalba beveik baigtos išgyvendinti iš Čekoslovakijos maisto kortelės šiais metais vėl visai atgijo. Jų dabar esama net 6 rūšių: geriausiomis kortelėmis naudojasi profesinėms sąjungoms priklausą fabrikų darbininkai, paskui seka tarnautojai, smulkieji ūkininkai, pensininkai, stambieji ūkininkai (per 15 ha) ir paskutinėje eilėje — laisvųjų profesijų žmonės. Net ir tekstilės medžiagų ir avalynės „kapitalistai" gali įsigyti tik „laisvoje prekyboje", kurios skirtumą pavaizduoja keletas pavyzdžių. Vyr. marškiniai pagal kortelę 70, o laisvoje prekyboje 800 —1200 čekų kr., vyr. medžiagų metras 80, o l. prek. 2—3000 čkr.; batai 3—400, o l. pr. — 2—3.000 čkr. „Bat'ą" perkrikštijus į „Svit—Šviesa", o Zlin į — Gottvaldov, pagal pačių prahiečių posakį visos kadaise perpildytos batų parduotuvės pasidarė „šviesios".

Iš prie kino teatrų susidariusių žmonių eilių galima nustatyti, koks filmas (anglų, amerikiečių ar rusų) yra rodomas, nes į rusų filmus bilietų niekada nepritrūksta... Šitą visą galėtų čekas dar pakęsti, jei aštriu politiniu instinktu nepastebėtų, kad krašte vyksta žiaurios permainos. 10.000 iš „liaudies" parinktų „teisėjų" turi pakeisti specialistus teisininkus. Valdžios reforma panaikina visas istorines kraštų sienas ir visą valdžią sukoncentruoja komunistų partijos sudarytų „tarybų" rankose. O norint iš Čekoslovakijos pasidaryti „rytų Ruhrą", čekai valdininkai ir tarnautojai savo ištikimybę Sovietų Sąjungai turi įrodyti prakaitu ir „reakcionieriškų" patogumų išsižadėjimu. Privilegijuojama sunkioji krašto pramonė reikalinga naujų darbo rankų, kurias turi sudaryti atleidžiamieji valdininkai.

ČEKOSLOVAKIJA IR 5-RIŲ METŲ PLANAS

NYHT š. m. sausio 23 d. rašo: Sausio 1 d. Čekoslovakija pradėjo naują penkerių metų planą, kurio tikslas yra pakelti gyvenimo lygį darbininkams ir ūkininkams bei pakeisti kapitalistines įmones socialistinėmis.

Tarp kitko, ministras pirmininkas Antony Zapotocky energingai protestavo prieš gandus, kad Čekoslovakija ruošiantis sukolektyvinti ūkius. Jis pabrėžė vyriausybės pasiryžimą pasilikti prie privačios nuosavybės ir privatinių ūkių.

Bet žmonės labai skeptiškai žiūri į naujo penkmečio pasisekimą, nes jie prisimena, kad dviejų metų planas, taip pat turėjęs pakelti gyvenimo štandartą, nebuvo įvykdytas. Čekoslovakija gavo didžiausią smūgį tada, kai jos mirusis užsienio reikalų ministeris Jan Masaryk turėjo atšaukti savo krašto sutikimą dalyvauti Maršalio pagalbos plane. Nuo to laiko vertingiausi Čekoslovakijos pramonės išdirbiniai eina į rytus, o ne į kietosios valiutos kraštus.

Dviejų metų planas neįvykdė nei maisto, nei drabužių užsibrėžtos normos. Mėsos, ir ypač taukų, trūkumas nuolat didėja. Pietūs, kuriuos darbininkai gauna fabrikų valgyklose, yra daug blogesni kaip prieš porą metų. Šeimininkės retai temato sviestą ar taukus ir turi tenkintis margarinu.

Valdžia pripažįsta, kad krašte gyventojų maitinimas ir aprūpinimas smunka. Vieni dėl to kaltina blogą praėjusių metų derlių, kiti kalba apie „sabotažą" ir „reakcionierius bei kapitalistinius išdavikus".

Bet faktas yra, kad Čekoslovakijoj nebėra likusios nė vienos stambesnės kapitalistinės įmonės, ir dėl to viena naujoji valdžia yra atsakinga už tautos dabartinę ir būsimą ekonominę būklę, o ne kas kitas.

J. V.-U.

LIETUVIAI SKAUTAI PAN-PACIFIKO JAMBOREE

MŪSŲ TRISPALVĖ PLEVĖSAVO PACIFIKO TAUTŲ SKAUTŲ SĄSKRYDY. LIETUVIAI SKAUTAI IŠSIKOVOJO GRAŽIU PASIRODYMU SAVARANKIŠKĄ VEIKIMĄ AUSTRALIJOJE.

Nuo 1948 m. gruodžio mėn. 29 d. iki š. m. sausio mėn. 9 d. Wonga Park apylinkėje, Victorijos valstijoje, Australijoje įvyko didžiulė Pan-Pacifiko Jamboree, kurioje dalyvavo 11.000 skautų iš Naujosios Zelandijos, Pietinės Azijos, Pietų Afrikos, Ramiojo Vandenyno salų ir visos Australijos.

Mūsų skautai, prieš metus nuvykę Australijon, tuoj ėmėsi ruoštis tam sąskrydžiui. Niekeno neremiami, sutaupę pinigų sumokėjo stovyklavimo mokestį, įsigijo savo lėšomis inventorių ir, laiškais susirašinėdami, vadovaujami sktn. B. Dainučio bei psktn. Zubinsko, subūrė gražų Lietuvą atstovaujantį vienetą iš 30 lietuvių skautų.

Mūsų skautai stovyklavietėje su didžiausiu rūpestingumu įsiruošė savo aikštę. Išdygo gražūs vartai su užrašu „Lietuva“, pastatytas lietuviškas kryžius su Rūpintojėliu, vėliavom stiebai, iškastas tradicinis stalas bei pastatytos 7 palapinės Lietuviški papuošimai iš skujų, akmenėlių, smėlio pagražino aikštės visokias įrangas.

Psktn. V. Neverausko buvo įrengta vienoje palapinėje paroda. Čia akį patraukė lietuviškos juostos, kilimai, pirštinės, įvairūs medžio drožiniai, gintariniai išdirbiniai, nuotraukos, svetimom kalbom literatūra apie Lietuvą ir lietuviški skautų leidiniai.

Lietuvių skautų aikštė ir parodėlė buvo daugiausia svečių ir skautų lankoma, ir turėjo tokį pasisekimą, kad stovyklos vadovybė turėjo priskirti keletą australų skautų policininkų tvarkai palaikyti.

Gruodžio mėn. 29 d. — Jamboree atidarymo diena. Tūkstantinės minios skautų ir svečių. Aplink tribūną plevėsuoja 35 tautų vėliavos, jų tarpe ir lietuviškoji trispalvė. Į atidarymą atvyksta Britų Imperijos skautų šefas lordas Rowallan, atskridęs lėktuvu iš Anglijos, Australijos vyr. gubernatorius, McKell, kuris Australijoje atstovauja Anglijos karalių, atskirų Australijos valstijų gubernatoriai, žymūs valstybės, kariuomenės, laivyno ir skautų vadai. Tūkstančiai skautų su savo tautinėm ir skautiškom vėliavom pražygiuoja pro tribūną. Mūsų vienetas taip pat drausmingai ir žvaliai su trispalve pražygiuoja kartu su kitais.

Pirmąjį ir paskutinį laužą tenka lietuviams pradėti. „Kur banguoja Nemunėlis“... suskamba pritariant solo ir vadovaujant psktn. Morkūnui bei grojant akordeonu sk. Algiui Grigoniui. Šokėjai pašoka „Ožėlį“. Svečiai ir skautai džiūgauja, ploja, šaukia Lietuvos garbei ir jos šauniems skautams.

Britų Imperijos skautų šefas lordas Rowallan, lankydamasis lietuvių skautų parodėlėj, pareiškė, kad **lietuviai yra geriausiai susitvarkiusi skautų grupė.** Vyr. gubernatorius Mc Kell apsilankė asmeniškai pas lietuvius ir pranešė, kad **lietuviams skautams leidžiama savarankiškai veikti, turėti savas uniformas ir vėliavas.** Mūsų brolių tinkamas pasirodymas praskynė kelią ir kitiems užsieniečiams skautams veikti savarankiškai Australijoj, įeinant į bendrą Australijos Skautų S-gą.

Sktn. B. Dainutis, lietuvių skautų vadovas aiškina laikraštininkams apie stovyklos įrangas Pan Pacifiko Jamborrej, Australijoje. Vaizdely kastinis stalas, kuriuo gėrėjosi 10.000 skautų iš 40 valstybių ir keliasdešimt tūkstančių svečių australų.

Mūsų skautų vėliavos nuleidimo ir pakėlimo apeigos su „Marija, Marija“ ir Himnu darė gilaus įspūdžio. Katalikų dvasiškiai aukštai vertino mūsų brolių giesmes. Svečių tarpe buvo atsilankę ir katalikų vyskupai iš Melbourno, Sydnėjaus ir kt.

Filipinai įteikė savo tautinę vėliavą vyr. gubernatoriui Mc Kell, o mūsų skautai gražią lėlę tautiniais rūbais.

Ilgi straipsniai, daugybė nuotraukų iš lietuvių skautų pasirodymų tilpo Australijos laikraščiuose. Lietuvos vardas, mūsų tautos kančios kelias buvo atskleistas tūkstančiams žmonių. Mūsų trispalvė plevėsavo ant stiebų aikštėse, prie tribūnos, ji buvo atspausdinta plakatuose ir atvirutėse, kurios pasklido plačiame pasauly.

Taip dvi savaites reprezentavo mūsų skautai lietuviškos žemės kampelį tolimoje Australijoje.

A. Krausas

TEN, KUR SENIAU SIŲSDAVO NUSIKALTĖLIUS

IR TASMANIJOJE YRA LIETUVIŲ

Tasmanija turi 26.000 kv. myliu plotą ir apie 248.000 gyventojų. Gyventojai — anglų kilmės, daugumas anglikonų tikybos. 1825 metais Tasmanija buvo paskelbta Jungtine Australijos Valstybe.

Pirmasis Tasmaniją atrado anglų jūrininkas Tasman 1648 metais. Bet tada didelio susidomėjimo sala nebuvo. Čia dar augo neįžengiami miškai, gyveno pavojingi baltiesiems vietiniai žmonės ir buvo įvairių žvėrių.

Aštuonioliktojo šimtmečio pradžioje kapitonas Van Diemand pirmas išsikėlė šiaurinėje Tasmanijoje. Jis susidraugavo su vietiniais gyventojais: mainė blizgučius ir papuošalus į auksą. Bet vieną dieną buvo rastas pajūryje nužudytas. Kapitono Van Diemand garbei sala pavadinta Van Diemands Land.

Apie 1790—1800 metus iš Anglijos į Tasmaniją pradėjo plaukti laivai su nusikaltėliais. Jie būdavo atvežami į rytinę dabartinės Tasmanijos dalį. Pirmasis jų pastatytas miestelis buvo Port Arthur. Tai buvo lyg pereinamoji stovykla. Atvykę kaliniai ten gaudavo kirvį, peilį ir kalinių uniformą — dviejų spalvų medžiagos pasiūtus rūbus. Ant švarko nugaros būdavo trys ketvirtainiški rudos spalvos lopai. Po tokių „apeigų“ kaliniai būdavo išleidžiami į nežinią. Daug jų žuvo nuo vietinių gyventojų, gyvačių ar kitokių nedraugų.

Tasmanija, Van Diemands Land arba Kalinių sala. Muziejuose ir dabar rasime nemaža istorinės medžiagos apie anuos laikus, kai kūrėsi pirmieji Kalinių salos gyventojai.

Tasmanija — kraštas labai kalnuotas. Tik pakraščiuose yra lygumų. Bet kalnai nėra labai aukšti, aukščiausias tik 5200 pėdų aukščio. Vidurinėje Tasmanijoje — daug ežerų ir upių. Didžiausias ežeras — Great Lake. Prie jo pastatyta didžiausia Tasmanijoje elektros jėgainė. Didžiausia upė — Tamar River. Ji, tarsi jūros įlanka giliai įsiskverbusi žemynan, sudaro puikias sąlygas įplaukti laivams iš jūros.

Klimatas — jūrinis. Dažnai lyja, o žiemą vakarinėje dalyje ir aukštumose sniegti. Temperatūros atžvilgiu klimatas labai panašus į Italijos. Geriausios oro sąlygos yra šiaurės rytinėje Tasmanijos dalyje. Ten retai lyja ir nesniegti. Blogiausias oras yra pietvakarių Tasmanijoje. Ten iš 7 dienų 5 lyja! Pusėtinas klimatas pietryčiuose, čia maždaug 4 dienas nelyja, o 3 lyja.

Šiaurinėje Tasmanijoje žmonės verčiasi pieno ūkiu, avių auginimu ir sodininkyste. Vakarinėje dalyje — metalų ir mineralų kasimu, o rytinėje ir pietinėje dalyse — žuvininkyste, miškininkyste ir sodininkyste.

Tasmanijos sostinė Hobart'as su 70.000 gyv., įsikūręs 1820 metais, yra visos Tasmanijos centras. Miestas gana gražus, turi 5 parkus, gražią katedrą, muziejų, universitetą ir keletą technikos mokyklų. Hobart'as taip pat yra ir didelis uostas, į kurį gali įplaukti net patys didžiausieji pasaulio laivai. Miestas įsikūręs tarp kalnų, tarsi senovės Roma.

Antras savo dydžiu miestas Tasmanijoje yra Launceston'as, su 35.000 gyventojų. Miestas gana gražus, turi keletą įdomių parkų, mažą zoologijos sodą ir muziejų.

Trečias miestas savo dydžiu yra Qeenstown, turįs tik 15.000 gyv. Čia yra Australijos didžiausios vario kasyklos. (Čia daromi australiški penai — monetos po vieną pensą). Taip pat prie Qeenstown'o iškasama aukso.

Visa pietų vakarinė Tasmanijos dalis yra mažai teištirta. Tai didžiuliais miškais apaugę kalnai. Per juos teka upės, kurios kai kuriose vietose užtvenktos privirtusių, nuo ilgo gulėjimo apipuvusių, eukaliptų.

Tasmanijos vyriausybė gyventojų skaičiui papildyti yra nutarusi priimti daug pabaltiečių emigrantų. Tam tikslui keletas mylių nuo Hobart'o yra steigiama nauja pereinamoji stovykla, per kurią vienu kartu galės pereiti apie 500 žmonių. Stovykla veiks tais pačiais pagrindais, kaip ir žinomoji Bonegilla'os stovykla.

Tasmanija gana palanki šalis emigracijai. Klimatas geresnis, negu pagrindinėje Australijoje. gyventojai nuoširdūs. Todėl pasiruošusiems vykti Australijon galima palinkėti atsidurti Tasmanijoje.

P. Dumša

SUSTABDYTAS STOVYKLOS BIULETENIS

Diepholzas. Penktus metus einančios tremtyje „Aktualiosios Informacijos“, kurios Diepholz'e išeidavo kasdien, 36/75 DPACS'o Direktoriaus įsakymu, nuo 1949. I. 26 d. sustabdytas. DPACS'o Direktorius savo įsakymą grindžia 1947 m. išleistuoju aplinkraščiu, liečiančiu DP spaudą.

„Aktualiosios Informacijos“ pradėtos leisti Hasendorfe, nenutrūkstamai ėjo Dörverden'e, Seedorfe, Stadėje, Dedelsdorfe ir Diepholz'e. Iš viso išėjo 1083 numeriai. Paskutinė „Akt. Informacijų“ redaktorė buvo žurnalistė S. Narkeliūnaitė.

— Diepholze veikianti zoninė lietuvių mokykla gavo anglų kalbos mokymui patefoną su ikalbėtomis tam reikalui plokštelėmis. Šis anglų kalbos mokymo metodas labai sėkmingas anglų kalbos tarimui išmokti ir jis yra „Linguaphone Instituto“ Londone žinioje. Prie patefono naudojamos ir tuo reikalu išleistos „Linguaphone Conversational Course“ knygos.

— Stovykloje aktyviai veikia gimnazijos skautai, kurie turėjo keletą paruošimų su vaidinimais ir šokiais. Ateitininkų būrelis turi savo ramovę.

— Keletas šeimų buvo šiomis dienomis išskryninguota. Jos turės palikti stovyklą ir pereiti į vokiečių ūkį. Liūdniausia, kad tų šeimų vaikai lankė lietuvių gimnaziją ir dabar dėl susidėjusių aplinkybių negalės toliau tęsti mokslo.

— Daugelis bendruomenės narių užsirašė emigruoti į Australiją.

— Prie YMCA'os klubo veikia ir skaitykla, kuri yra uoliai stovyklos gyventojų lankoma. Tačiau skaitykla be tremtyje einančių keletos laikraščių daugiau spaudos neturi. LTB k-to pareiga yra susidomėti skaityklos būkle, kad joje būtų gaunami ir užjūriuose išeiną tremtinių reikalus giną laikraščiai. Ypač dabar emigraciniam klausimui aktualėjant užjūrių spauda labai visiems praverstų. Ir bendruomenės nariams reikėtų iš užjūrių gaunamą lietuvišką spaudą ją perskaičius atnešti į skaityklą.

Br. Dirmėnas

Lietuviai skautai, tautinių šokių šokėjai, Pan Pacifiko Jamboreej, Australijoje.

Iš Wehnen stovyklos gyvenimo

— Valstybės Operos solistė Juzė Augaitytė vasario mėn. 6 d. stovyklos gyventojams davė lietuviškų dainų ir arijų koncertą. Susidomėjimas koncertu buvo didelis.

— Vasario mėn. 7 d. išvyko Fallingbostelio pereinamojon stovyklon į Kanadą 11 tautiečių. Šiame skaičiuje viena šeima iš 4 asmenų pagal cukrinių runkelių schemą, kiti — kviečiami giminių.

— Sausio mėn. 30 d. stovykloje įvyko retos tremties gyvenime iškilmės. Senukai Karaškai šventė „auksines vestuves“. Dalyvaujant jubiliatams, jų vaikams ir anūkams bei gausiai susirinkusiems tautiečiams, stovyklos koplyčioje įvyko specialios apeigos, kur „jaunavedžiams“ buvo įteiktos simbolinės sukaktuvių lazdelės ir pasakytas turiningas pamokslas.

— Prieš kurį laiką dėl tam tikro negalavimo stovyklos gyventojui O. Krušaičiui teko atsigulti Hahn ligoninėn. Bedarant nesudėtingą akies operaciją, vokiečiai gydytojai tiek sužalojo akį, kad teko ją visai išimti. Dabar nelaimingasis lietuvis visam amžiui liko invalidu, o neatsakingi vokiečiai gydytojai ir toliau maltretuos užsieniečius kaip iki šiol. Tai nepirmas įvykis minėtoje ligoninėje, kai operuojant keli tautiečiai buvo nuvaryti į kapus, kai vieton kaulo lūžimo „konstatuota“ vaikų paralyžius ir p. Reikalai pablogėjo po to, kai ligoninės administravimą anglai perdavė vokiečiams ir kai oficialiai buvo pripažinta... dipy ligoniams pirmumas ir nemokamas gydymas.

Biržulio Banga

LTB AUGUSTDORFO GIMNAZIJA PAMINĖJO VASARIO 16-TĄJĄ

Vasario 16 d. Augustdorfo gimnazija paminėjo 31-mąsias Lietuvos Nepriklausomybės atstatymo sukaktuves. Gausiai susirinkusiems stovyklos gyventojams gimnazijos direktorius msgr. Ign. Starkus ir mokytojai kapelionas kun. Radvinauskas ir A. Krausas jautriais žodžiais priminė keletą svarbesnių Nepriklausomybės atstatymo datų ir nurodė laisvės atstatymo Tėvynėje būdus. Gimnazijos mokiniai Matulkaitė, Žakevičiūtė, Šliteris ir Vaitkevičius padeklamavo keletą dienai pritaikytų Brazdžionio eilėraščių, o mokinių choras padainavo. Minėjimas baigtas Tautos Himnu.

(kj)

PASIKEITĖ BALF'O VADOVYBĖS SUDĖTIS

„Garsas“ skelbia, kad JAV kompetentingų įstaigų patvarkymu, BALF'o direktoriais gali būti tik JAV piliečiai.

Todėl neseniai į BALF'o direktoriatą įėjęs Vincas Rastenis turėjo iš direktoriaus pareigų pasitraukti. Jo vieton tautininkai pasiūlė Juozą Ginkų.

— Londonas. D. Britanija pasirašė su Suomija prekybos sutartį, pagal kurią Anglija pirks statybinių medžiagų, laikraštinio popierio, o parduos alyvos, plieno, tekstilės ir chemikalų.

Sugriuvo naujasis Babelio bokštas

Dar gerokai prieš 2-jį pasaulinį karą sovietai buvo nutarę pastatyti didžiulį galingą rūmą su bokštu ir milžiniška Lenino statula viršuj. Pagal projektą, turėjo tai būti pats didžiausias pastatas mūsų planetoje, ligi šiol žmonių rankomis atliktas. Jo vardas — „Sovietų rūmai“, jo aukštis — 460 metrų. Lenino statulos dydis — 80 metrų.

Visą 10 metų sovietai rodė ir platino šio projekto nuotraukas, visaip jį reklamuodami ir iš anksto džiūgaudami.

Jame turėjo tilpti reprezentaciniai valdžios apartamentai, parlamentui salė (talpinanti ligi 40.000 žmonių), bibliotekos, bedievių muziejus ir t. t. Pastatui medžiaga parinkta pati geriausia Sov. S-goje — įvairių rūšių Uralo marmoras.

Šio naujo milžiniško pastato — naujojo Babelio bokšto — modelis buvo išstatytas net pasaulinėje parodoje Paryžiuje 1937 metais. Ten juo daug girtasi.

Vietą statyti jam parinko viduryje Maskvos, prie pat Kremliaus sienų. Nežinia kaip ten atsitiko, bet žemės sudėtį-pagrindus, ant kurių turėjo remtis monumentalinis bokštas, lyg tyčia užmiršta patikrinti. Toje vietoje stovėjo katedra, pastatyta atminti 1812 metų pergalei prieš Napoleoną; bolševikai be jokio svyravimo ją išsprogdino. Pradėti žemės kasimo darbai — iškasta milžiniško dydžio ir 18 mtr. gylio duobė rūsiams bei pamatams. Deja, po ilgoko ir kruopštaus darbo pasirodė, kad apačioje... skystas smėlis. Bokšto statytojai išsigando.

Tartasi, šauktasi (slapta!) net amerikiečių inžinierių, bandyta dar giliau kastis, bet niekas negelbėjo: antrojo Babelio bokšto pamatai rėmėsi ant smėlio. Pagaliau darbas sustojo. Atvirutės, pašto ženklai ir plakatai, reklamavę pastatą, išimti iš apyvartos. Didžiulis žemės plotas apkaltas lentomis, turbūt kad praeiviai nekaišiotų nosių ir... nesišaipytų...

St. Tam.

IR LATVIJOJE MASINĖS DEPORTACIJOS

Iš Latvijos gauta patikimų žinių, kad ir ten pereitų metų pabaigoje įvykusi masinė deportacija. Nors tikras išvežtųjų skaičius nežinomas, tačiau šioji akcija skaitoma viena iš didžiųjų. Pirmoj eilėj deportuoti buv. legionieriai, atleisti iš rusų belaisvės. Antroje kategorijoje įskaityti tie šauliai (aizsargai), kurie dar ikšiol išlikę. Trečioje kategorijoje — ūkininkai, kurių skaičius buvęs labai didelis. Kai kuriuose valsčiuose „buožių“ visai nebesą, ir ten niekas jau nebetrukdąs užbaigti kolchozaciją. Teisėjai, advokatai, gydytojai, inžinieriai ir žemės ūkio specialistai „išvykę į šiaurę atgaivinti šiaurės gamtą“. Dingę ir tie, kurie po grįžimo iš tremties radiofone garbinę sovietų rojų. Labai sunkiai akcija palietusi studentų korporacijų sluoksnius. Net tie apsukrūs vyrukai, kurie pradžioje gerai susigyveno su komunistais ir užėmė žymias vietas, dabar, kai komunistų kadrai jau parengti, deportuoti.

LLV/SB

Iškilmingai sulaukia —tyliai dingsta.

Vienas buv. karo belaisvis—vokietis, neseniai grįžęs po trejų Pabaltijo kraštuose praleistų metų, pasakoja, kad Mintauja beveik visiškai sugriauta, smarkiai nukentėjusi ir Liepoja, o jokio žymesnio atstatymo ten nesimatą. Miestuose, ypač Rygoje, jaučiamas labai didelis rusų antplūdis. Smarkiai veikia partizanai, daugumoje susidedą iš buv. legionierių ir inteligentijos, taip pat nemaža vokiečių ir rusų. Dažnai likviduojami vietiniai bolševikų pareigūnai. Repatriantai sulaukiami labai iškilmingai, bet po kurio laiko dauguma jų dingstą visai tyliai, ir apie jų likimą nieko nežinoma.

LLV/SB

IŠ LIETUVIŲ SKAUTŲ GYVENIMO

Tuntininkų ir dvasios vadovų suvažiavimas

Sausio 26—28 dienomis Horneburge prie Hamburgo įvyko LS Brolijos Tuntininkų ir Dvasios Vadovų sąskrydis.

Nagrinėta LSS ir emigracija, spaudos reikalai, tarptautinis bendradarbiavimas ir religinis ugdymas. Pirmą kartą dalyvavo gausingesnis dvasios vadovų būrys. Skautų vadai ir dvasios vadovai išsiaiškino daug bendradarbiavimo klausimų ir nutarta visu nuoširdumu dirbti skautiškąjį darbą. Vyriausias sąjungos dvasios vadovas sktn. Dr. J. Vaišnora savo žody gražiai nušvietė dvasios vadovų ir skautų vadų tikslus vykdant religinį ugdymą. Sąskrydžio dalyviai priėmė aktualių rezoliucijų ir vakarais, prie židinio, išsiaiškino nemaža svarbių klausimų.

Visuotinas LSS suvažiavimas

Vasario 18—20 dienomis Scheinfelde šaukiamas visuotinas sąjungos suvažiavimas.

Nauji leidiniai

Kempteno „Baltijos“ Laivas išleido gražų vienkartinį leidinį „Baltijos Banga“, 40 psl. didelio formato. Leidinys gražiai atspausdintas su paveikslais, turinys įvairus, įdomus.

„Gedimino Pilies“ tunto „Aušros“ dr-vė Schw. Gmünde pradėjo leisti laikraštėlį skautams „Laužų Šviesoje“. „Lituanicos“ tunto „Dariaus Girėno“ dr-vė išleido jau antrąjį numerį savo laikraščio „Skautiškuoju Keliu“. Visi šie leidiniai spausdinti rotatorium.

A. Kr.

SKAUTŲ RADIJAS IŠ AUSTRALIJOS

Lietuviai skautai iš Australijos informuoja, kad neseniai įvykusios Australijos skautų jamboree (kurioje sėkmingai dalyvavo ir lietuviai skautai) š. m. vasario mėn. 20 d. (vidur. Europos laiku) 18 val. bangomis VLA 25 m. VLB 31 m ir VLC 16 m. bus radijo transliacija.

Steigs Europos egzilinį parlamentą

United Press praneša iš Londono, kad ten netrūkus numatoma steigti Europos parlamentą, į kurį įeis vien politiniai tremtiniai iš valstybių anapus geležinės uždangos. Vodovaujantieji britų ir tarptautiniai liberalų sluoksniai remia Europos egzilinio parlamento projektą.

Ispanijai reikia darbo jėgų

Ispanijos pasiuntinybė Šveicarijoje pranešė, kad ispanų diplomatas Sr. Florencio Fiscovich, kuris gyvena Vokietijoje, galėtų duoti patarimus DP eventualiam specialistų iškeliavimui į Ispaniją. Latvių CK informacijos skyrius, susižinojęs su min. diplomatu, dabar renka informaciją apie firmas, kurioms darbo jėgos reikalingos.

LLV/SB

Iš kelionės motociklu per Tasmaniją

Vienas Tasmanijoje dirbančių lietuvių neseniai turėjo progos motociklu padaryti šiame krašte ilgoką ekskursiją. Tarp kitko savo laiške šis tautietis taip rašo:

„Čia Tasmanijoj labai nepastovus oras. Jis nedaug kuo skiriasi visais metų laikais. Taigi ir dabar, nors vasara, bet man kelionėje teko ir lietaus ir šalčio pakęsti. Ypač važiuojant per kalnuotas vietas gana stipriai buvo juntamas šaltis. Dėl oro aš gerokai pakeičiau savo maršrutą. Išbuvau kelionėje 7 dienas ir pravažiavau 800 mylių (apie 1300 km). Kraštas perdėm kalnuotas ir įvairus. Nors kalnai neaukšti, nedaug viršūnių prašoka 1,5 km, tačiau važiuoji kaip per Šveicariją ar Tirolį kalnų pašlaitėm vingiuotais keliais, dažnai iškirstais per uolas ir akmenis, su daugybe gražių reginių. Sakysim, Nacionaliniame parke važiavau visą laiką aukštyn apie 12 mylių, padarydamas apie 50 vingių, pravažiuodamas tiesiog neperžengiamus miškus, milžiniško dydžio eukaliptus (vienas jų aplinkui 15 m, skersmuo 3—4 metrai, aukštis per 100 m). Aukštumoje pasiekiau beveik grynus akmenis, samanas, kerpes ir skurdžius eukaliptus, jau tik 2—3 metrų aukščio. Nusileidau taku apie 6 km per žavingas paparčio medžių alėjas, eidamas lyg po žavingų palmių lapais čiurlenant upeliukų krioklaims. Užtikau tris didelius vandenkričius: Russel falls, Horseshoe falls ir Lady Barron falls. Buvo ir daugiau krioklių, daugybė gražių reginių. Apžiūrėjau dvi elektros jėgaines: Shamron ir Waddamana. Tiesiog nuostabu, kaip pastaroji hydroelektrinė su mažu kiekiu vandens (nuteka mažas kanalas) gauna 114.000 HP jėgos. Mat tą efektą sudaro didelis vandens kritimas. Keliolikos mylių ilgio vamzdžiais bėga tas vanduo vis krentančiu tekėjimu. Mačiau statant naujas elektrines, vedant naujus kanalus ir kt. Vanduo gaunamas iš Great Lake ežero Tasmanijos viduryje, kurs yra 3333 pėdų (1076 m) aukščiau jūros paviršiaus.

Tame ežere mačiau juodąsias Australijos gulbes ir daug žuvautojų.

Miestai ir miesčiukai čia neperdidžiausi ir gana panašūs į vienas kitą: lengvais, neaukštais, dažnai vilų pavidalo namukais. Tik Hobarto ir Launcestono centrai panašūs į europinių didmiesčių centrus. Kaimai įsikūrę tarpukalnėse, slėniuose, kur geresnė žemė (nevisur ir slėniuose gera žemė).

Pirmykščiai gyventojai (vadinami aborigins) čia buvo labai žemos kultūros juodukai. Todėl nieko iš jų gyvenimo čia nėra užsilikę. Tik muziejuose kai ką galima rasti. Pradžioj kolonistai žiauriai su jais elgėsi, todėl vėliau, kad ir proteguojami, jie išnyko.

Šiaip, mačiau geltonuojančius javų laukus, sodų ir apynių laukus, o taip pat ir geltonos, nudžiūvusios žolės ganyklas avims.“

N. B.

(3)

V. IŠ HOLSTEINO Į MANITOBĄ

Po 11 dienų laive, perplaukę Atlantą visą laiką turėdami stiproką, o dažnai ir smarkų vakarų vėją, gruodžio 21 d. rytą audžiant pastebėjome Halifax žiburius ir pajutome visiškai kitą orą. Smarkiai snigo. Kaip Cuxhavene niekas mus nepalydėjo, taip Halifaxe niekas nepasitiko. Prisirišome prie kranto išaušus, bet iš laivo išėjome tik pavakaryje.

Įdomu, kad tame pat didžiuliame Halifaxo uosto barake, kuriame mes išlipome, gyveno tie 178 pabaltiečiai, kurie prieš savaitę buvo savo laivu „Walnut“ atplaukę iš Švedijos. Čia jie atplaukė be jokių leidimų, tačiau Kanados vyriausybė jiems leido pasilikti, pareikšdama, kad ji neabejoja, jog pabaltiečiai bus geri kanadiečiai. Jų tarpe buvo ir keli lietuviai, bet tikslesnių žinių gauti nebebuvo progos.

Halifaxe muitininkai skubiai kreida užrašė ant mūsų bagažo savo ženklus. Šiltoje salėje buvom susodinti eilėmis, paskui pakviesti pereiti pro gydytojus, kurie tik skubiai spaudė į popierius savo antspaudu, ir pro „skryningą“, kur pareigūnai užpildė dar po blanką, ar prirašė kai kurių pastabų, pav. pas ką imigrantas vyksta. Po to moterims ir vyrams buvo padalinta cigarečių ir kanadiško tabako, o vaikams įvairios labdaros organizacijos dalino įvairių kalėdinių dovanėlių ir žaislelių. Po to turėjome sutvarkyti savo sunkųjį bagažą, kurį surinkus ir muitininkams uždėjus ženklus, ekspeditoriai tuojau sutvarkė persiuntimui į vietas. Ir tik apie 10 val. vakaro, kiti pusiau vinuoliktą, Canadian Pacific Railway traukiniais išvykome į savo paskyrimo vietas.

Mūsų traukinys buvo sudarytas iš kelių rūšių vagonų, du buvo net antros klasės, bet ir visi kiti buvo patogūs sėdėti; miegoti buvo nuleidžiamos plačios lentynos, kai kurios su matracais. Užsikloti reikėjo kas kuo turėjo. Traukiny iki Winnipego teko nakvoti tris naktis. Valgį pirkome čia pat esančiame vagone. Gamino kavą ir karštą viralą. Kainos aukštesnės, kaip krautuvėse, bet kadangi visi keleiviai dar laive buvo aprūpinti doleriais, pagal kelionės tolumą (pav. į Winnipegą suaugę gavo po 15 dol., o vaikai po pusę tos sumos), tai keleiviai apsčiai pirkosi įvairių skanėstų.

Kanados vaizdai nuo Halifaxo iki pat Fort Williams, tai yra kol prasideda Manitobos prerijų lygumos, yra veik ištisa graži dykuma: labai panaši į Suomiją, tik laukinesnė gamta. Uolos, eglynėliai, pušynėliai, beržynėliai, kalneliai ir ežerai, ežerai! Tik tas skirtumas, kad Suomijoje ir akmeninė žemė daugiausia apdengta storoku sluoksniu juodžemio, o čia atrodo, kad visai neseniai kas būtų sudaužęs akmenų kalnus ir didžiuliais luitais nukrėtęs visą žemę. Miškai čia žymiai menkesni, nors vietiniai tvirtina, kad taip atrodo tik pagal geležinkelių ir vandens kelius kur miškai jau iš seniai išskinti.

Atvykus į Winnipegą buvo gili, labai graži žiema, kuri pirmomis dienomis, Kūčių ir Kalėdų pirmąją dieną, mus naujokus „pakrikštijo“ 30 laipsnių speigu! Bet šaltis čia jaukesnis, nes sausas. Štai jau visa savaitė graži, saulėta. Šaltis čia labai didelis apgavikas: išėjęs iš šilto kambario veik nejauti, bet tik paeik kelias minutes neapsirengęs, bematant pradeda stingti sprandas ir raitytis ausys! Dėlto čia kiekvienas gyventojas žiemą dėvi eskimų išrastus labai praktiškus vatinius švarkus su gaubtuvais galvai, kurių kraštai apsiūti kailiu. Tie švarkai vadinami „parkomisč“. Taigi, kas Lietuvoje buvo keiksmažodis, čia labai naudingas daiktas ir geras daiktas.

Kalėdas praleidome mano nuoširdžių draugų Kanados islandiečių šeimoje, kuri čia Winnipege turi seniai įleistas šaknis ir visa giminė gerai įsigyvenę. Suprantama, buvome vaišinami ir apdovanoti labiau, kaip tai tikroji motinėlė išgalėtų. Teko jų artimuosius ir draugus supažindinti su mūsų tėvynes Lietuvos likimu ir mūsų DP gyvenimo sąlygomis Vokietijoje, o ir apie pačius islandiečius bei jų žavingąją tėvynę daug patirti. Apie tai teks parašyti mūsų skaitytojams plačiau, kadangi mums ypatingai naudinga pažinti tą pavyzdingą, aukščiausiai kultūringą, laisvą ir laisvę nepaprastai mylinčią tautą ir jos žemę, juo labiau, kad islandiečiai visoje Šiaurės Europoje, o nuo pradžios 9 šimtmečio jau salos gyventojai, yra artimiausi mums, lietuviams, nes jie, kaip ir mes rytų Europoje, yra vienintelės tautos, išlaikiusios veik nepakeistą kalbą ir daugumą gražiųjų senovės papročių, o savo kovos dėl laisvės istorija ir savo seniausiąja ir turtingiausiąja literatūra yra pavyzdys, kurio vargu kita kuri tauta pasieks.

Winnipeg yra Mannitobos provincijos sostinė, labai turtingas, tik ketvirčio milijonų gyventojų miestas. Miestas labai išsiplėtęs ir, išskiriant labai amerikonišką miesto centrą, visos kitos miesto dalys yra daugiausia vienaaukščiai namai nameliai, daugiausiai mediniai. Labai gausu elektros šviesos. Gyvenimas labai gyvas, judėjimas didelis.

Po Kalėdų švenčių, aprūpinti naujomis „parkomis“ ir kitais arktinio gyvenimo reikmenimis, išvažiavome į Manitobos provincijos Oakville apskritį, apie 50 mylių į pietų vakarus nuo Winnipego, į savo draugų farmą. Čia prasideda geriausių Kanados kviečių, tai yra balčiausios duonos kraštas. Visa lygu, lyg okeanu plaukiant, tačiau vaizdas judėjimu būdu nenuobodus, kadangi tarpais yra krūmynų ir lapuočių medžių miškeliai. Farmos, ir visi miesteliai ir kaimai, primena dar naujai teprasidėjusį kurtis gyvenimą. Nieko panašaus į Vokietijoje įprastus gražius, erdvius ir tvirtus mūrinius ūkius. Čia ir per tūkstantį akrų turįs ūkininkas turi medinius namelius ir kitus pastatėlius, tiesa, patogiai įrengtus ir šiltai bei švariai išlaikomus, tačiau gyvena ankštai susispaudę, ir veik visos ūkio mažinos turi žiemoti lauke po sniegu.

Kalėdų antrą dieną speigas atleido ir štai jau Nauji metai, temperatūra yra apie 10 laipsnių Celsijaus žemiau nulio. Bet vietiniai tvirtina, kad nuo sausio vidurio iki vasario vidurio jokiu būdu neišvengsim tikrųjų speigų ir audrų, kurios kai kada farmas atskiria nuo pasaulio. Tiesa, pakelėje mums parodė suvytą miškelį ir du susukinėtus geležinius telefonų stulpus. Tatai padariusi trumpa pereitos vasaros audra-orkanas.

Sėsdami prie gausaus gėrybėmis apkrauto stalo, kievieną kartą prisimenam savo artimuosius ir draugus, likusius stovyklose.

J. Pronskus.

(Pabaiga)

LAUREATAMS IŠKILMINGAI ĮTEIKTOS PREMIJOS

Nepriklausomybės laikais įsteigtos literatūros premijos, per visą eilę metų gyvinusios mūsų kultūrinį gyvenimą ir rėmusios gabesniuosius kūrėjus, buvo atgaivintos ir tremtyje. Štai jau trečios Nepr. šventės išvakarėse tremtyje, kai yra suruošiamos iškilmingos kultūros šventės — premijų įteikimas su atatinkama menine dalimi. Pirmoji tokia šventė buvo 1947 m. Tübingene, 1948 m. — Fellbache, o šiais metais toji garbė teko Schwäbisch Gmündo lietuvių stovyklai.

Į šventę suvažiavo laureatai, gausus būrys rašytojų, žurnalistų, dainininkų ir šiaip kultūrininkų, mūsų organizacijų ir vadovaujančių institucijų vadovai. Dalyvavo ir gausi stovyklos lietuvių bendruomenė.

Pilnoj didžiulėj salėj nuaidi Liet. Raš. Tremtinių Dr-jos pirmininko St. Santvaro šventę pradedą žodžiai. Tyliu susikaupimu pagerbiami mirusieji ir žuvusieji Lietuvos rašytojai ir kultūrininkai. Į garbės vietas pakviečiami laureatai, sudaromas garbės prezidiumas. Savo gražiame ir labai turiningame žodyje Pirmininkas prisimena tas gražiąsias kultūros tradicijas, kurios jau buvo susikūrusios nepriklausomybės laikais, peržvelgia tas sąlygas, kuriose tenka kurti benamiui kampininkui rašytojui ir ypač iškelia kūrybos reikšmę dabartinėje mūsų tautos tragedijoje.

Kūrybiniai laimėjimai — tai gyvasis tautos protestas, tai šauksmas tiesos, tai kankinamos tautos kančių balsas, vilties žvaigždė. Iš to kyla ir didieji ir nepaprasti uždaviniai tremties kūrėjams. Gilus Pirmininko žodis nepaprastai jautriai buvo sutiktas visų šventės dalyvių.

Prieš premijas įteikiant išsamų žodį pasakė Kultūros Tarnybos valdytojas inž. Novickis. Jis sumini visą eilę konkrečių mūsų kultūrinių laimėjimų praeitais metais ir iš viso tremtyje ir pabrėžia tų laimėjimų reikšmę. Reiškia padėką ir pagarbą kūrėjams ir kultūrininkams.

Po to seka premijų įteikimo aktas. LTB Švietimo Valdybos premiją rašytojui Jurgiui Jankui už beletristikos knygą „Naktis ant morų“ įteikia Šv. Vald. pirm. M. Židonis ir Kult. T. vald. inž. Novickis. BALF'o premiją raš. Nelei Mazalaitei-Kruminienei už knygą „Legendos apie ilgesį“ įteikia p. Iz. Rovaitė, tardama ir labai gražų ir nuoširdų žodį.

Liet. Raud. Kryžiaus premiją rašytojui Juliui Kaupui už pasakų knygą „Daktaras Kripštukas pragare“ įteikia Dr. D. Jasaitis.

Skaitytojų vardu Lietuvių Tremtinių Paštininkų S-gos premiją rašytojui Albinui Mariui Katiliškiui įteikia LTPS-gos pirmininkas Boreiša.

Lietuvai Vaduoti Sąjungos skirtą kultūrininkams remti premiją dail. Adomui Varnui, švenčiančiam 70 metų amžiaus ir 40 metų kūrybinio darbo sukaktį, įteikia Liet. V. S-gos valdybos narys Jonas Valaitis.

„Patrios“ skirtą premiją už knygos iliustravimą dail. Povilui Osmolskiui įteikia leidyklos direkt. J. Lenktaitis.

Kultūros Tarnybos valdytojas inž. Novickis perskaito aktą, kuriuo pareiškiama pagarba ir padėka „Aufbau“ leidyklai ir inž. architektui Vizgirdai už leidimą knygų, ypač gražiai garsinančių Lietuvos vardą anglų kalba kalbančiame pasaulyje; „Patrios“ leidyklai ir jos savininkui Jonui Lenktaičiui už gražų lietuviškosios knygos leidimą ir ypač už puikius vokiečių kalba leidinius apie Lietuvą; žurnalistui Mincevičiui ypač gražiai Lietuvos vardą garsinančiam Italijoje.

Laureatus sveikina žodžiu ir raštu visų tremties organizacijų atstovai, Amerikos Liet. R. Dr-ja, V. Krėvė-Mickevičius, Estų ir Latvių rašytojų draugijos. Jautrų sveikinimo žodį taria lietuvių bičiulis prancūzas Menjou ir t. t.

Laureatai apdovanojami gėlėmis ir LRKr. ir prancūzų zonos IRO medžiaginėmis dovanėlėmis.

Premijas gavusių rašytojų vardu kalba Jurgis Jankus. Kančia ir skausmas šiandien kalba iš mūsų kūrybos puslapių ir per menkos esančios tos priemonės, kuriomis rašytojas tik netobulai tegali atskleisti tai, ką jis pats jautriai išgyvena šioje tragiškiausioje žmonijos gyvenimo epochoje.

Dailininkų vardu taria žodį prof. A. Varnas.

Po oficialiosios dalies Čiurlioniečių ansamblis, vadovaujamas p. Mikulskio, savo dainomis, lietuviškų instrumentų muzika ir grakščiu šokiu bent valandėlę leidžia betarpiškai ir realiai pajusti netektosios Tėvynės grožį.

Jaukiame pobūvyje, glaudesniame kultūrininkų ratelyje dar plačiau prasiveria širdys, ypač aidint tų pačių čiurlioniečių dainoms.

Šventė užbaigiama jau vasario 16 dieną literatūros vakaru, kuriame laureatai skaito savo kūrinius.

„Patria“ ta proga suruošė savo išleistų knygų parodą, kurioje atatinkamais plakatais ir gražiai išdėstytomis knygomis gražiai pavaizduotas tas sunkus knygų leidimo kelias, kuriuo eidama leidykla pagamino nepaprastos vertės lietuviškos kultūros turtų.

BALF'o Įgal. Iz. Rovaitės žodžiais, tokios šventės tai yra lyg tradicinės lietuviškos pabaigtuvės, kuriose džiaugiamasi darbo derliumi. Vokietijoje tokia šventė gali būti jau ir paskutinė, bet tikėkime, kad mūsų bendruomenės gyvenime ji nebus paskutinė, kad kultūros kūryba, ir lietuviams išsiblaškant po platųjį pasaulį, vis tiek puošis naujais žiedais.

GYVENIMAS IR MIRTIS

J. KUZMICKIS

„... Negaliu daugiau rašyti... Mane verčia nešti sunkius akmenis...“
M. Draj-Chmara

Anksčiau žydėjusi ukrainiečių literatūra po revoliucijos pradėjo merdėti ir nykti.

Atskiri rašytojai buvo verčiami rašyti, o ne kurti; rašyti taip, kaip reikalavo partija. Kas sutiko su tuo reikalavimu, — galėjo ir toliau gyventi ir dirbti. Kas priešinosi, — atsidūrė nelaisvės namuose.

Remdamasis L. Korzon'o straipsniu apie ukrainiečių neoklasikus — parnasistus, noriu duoti kai kurių žinių apie pasižymėjusio ukrainiečių rašytojo ir kritiko Mykolo Zerov'o gyvenimą ir mirtį.

Mykolas Zerov (1890—1934), ukrainiečių literatūros Kijevo universiteto profesorius, 1920 m. išleido antikinės literatūros parinktų kūrėjų vertimų rinkinį. Tos literatūros harmoninga ir nuosaiki dvasia buvo tikras kelrodis poeto kūrybai.

Ypatingai, tačiau, M. Zerov mėgo prancūzų parnasistus Leconte de Lisle ir Josė Heredia. „Jaunosios Ukrainos“ sonete poetas rašė, kad minėtų poetų pavyzdys nuvesiąs Ukrainą į aukštąsias viršukalnes.

1924 m. Zerov išleido kitą originalių ir verstinių eilėraščių rinkinį. Ši knyga galutinai parodė, jog poeto nusistatymas komunistinės realybės atžvilgiu yra negatyvus. Be abejo, šitokios dvasios buvo ir jo paskaitos universitete.

Po Rygos taikos Ukraina liko Sov. Sąjungos žinioje, ir tuojau ji neteko kultūrinės laisvės. Komunistų partija stengėsi ukrainiečius niveliuoti su sovietų gyventojais. Savo programą ji vykdė remdamasi neraštingais, nesusipratusiais, neatspariais ukrainiečiais. Tuo pačiu metu prireikėjo ir tarybinių rašytojų.

Tarybiniai rašytojai į ukrainiečių literatūrą įnešė anarchiją ir chaosą. O tie, kurie laikėsi senųjų temų ir formų, atsidūrė nemalonėje.

Rašydamas apie raudonųjų grafomanų tariamą kūrybą, Jurij Klen sako: „Skaitant tuos rimuotus, dažniausiai neturinčius ritmo, eilėraštukus, nesunku suprasti tą milžinišką darbą, atliktą pastaraisiais metais su jaunimo sąmone, kad galutinai iš jos pašalintų supratimą to, kas yra dvasia ir menas, ir kad komplikuotą psichinį aparatą pakeistų grubia gramafono plokštele, išrėkiančia šabloninius junginius žodžių, neturinčių bet kokios prasmės ir turinčių pertiekti tiktai susukto chaoso kakafoniją. Prisiminkime dadaisto Tristano Tzar'o receptą, kaip rašyti eilėraščius: paimti laikraštį, smulkiai sukarpyti, skrybėlėje sumaišyti popieriaus gabaliukus, ištraukti ir užrašinėti žodžius paeiliui. Esu tikras, kad eilėraščiai, rašyti tokiu receptu, būtų daug geresni už cituotuosius, kadangi tikiu į gudrią logiką aklo atsitiktinumo, kurio akivaizdoje iškastruoto intelekto logika yra niekas“.

Dėl to ukrainiečių neoklasikų kūryba buvo tikras protestas prieš proletarų poetams siūlomas taisykles. Neoklasikai neturėjo kokių rašytų programų, tačiau jau pats vardas rodo, jog „poetai troško mokytis iš klasikų, t. y. maestrų, nemirtingo poetinio palikimo autorių, o tai iš tikrųjų nebuvo paranku „poetams“, kurie nieko nenorėjo mokytis, nepripažino jokių normų ir neapkentė viso, kas buvo aukščiau už juos. Pavydas, karjera ir pinigai buvo vienintėliai jų „kūrybingumo“ įkvepėjai“ (J. Klen).

Dar geriau neoklasikus charakterizuoja Viktoras Petrovas: „Palikdami kiekvienam pilną laisvę, niekuomet nebrėžė bendrų visiems rėmų. Lygiai gerai vertė vokiečių darbininkų poeziją „Geležinius sonetus“, kaip senuosius romėnus ir lenkų romantikus. Rašė lygiai gerai hegzametru, kaip oktava, keturių pėdų jambu, kaip baltomis eilėmis. Formalių pakilimų ir poetinių priemonių laisvas traktavimas labiau charakterizuoja tos grupės atstovus, nei „neoklasicizmas“ pilna to termino prasme“.

Dėl to kyla klausimas: už ką šis kūrėjų būrelis buvo persekiojamas, jeigu jis neturėjo konkrečios programos ir ideologiškai nebuvo kenksmingas?

Į tą klausimą L. Korzon taip atsako: „Į tai yra tiktai vienas atsakymas: taigi tas meninės programos nebuvimas, kūrybinė laisvė, tradicijų pagerbimas ir tautinis poetinės kūrybos charakteris sudarė didžiausią pavojų režimui“.

Dar aiškiau pasisakė M. Zerov'as prieš „proletariatinę“ literatūrą trisdešimtaisiais metais, išleisdamas „Ad fontes“ kritikos knygą. Už tai buvo atsilyginta deportavimu. Kartu su kitais dviem būrelio nariais Zerov'as buvo nuteistas sunkiesiems darbams.

Nors ir sunkios buvo poliarinės sąlygos, nors fizinis darbas naikino jo jėgas, rašytojas rašė ir toliau: tuo metu jis vertė Vergilijaus „Eneidę“ ir Homero poemas. Tačiau maža iš jo darbų išliko; tiktai mažą rankraščių dalį išgelbėjo vienas jo draugas, rankraščio popieriumi išklijavęs savo lagamino vidų...

Panašaus likimo susilaukė ir kiti ukrainiečiai neoklasikai — Maksimas Rylskyj, Povilas Filipovič, Mykolas Draj-Chmara ir Jurgis Klen.

Draj-Chmara savo paskutines akimirkas tragiškai aprašo:

„2. VI. 38. Vis kenčiu nemigą. Tris savaites beveik visai nemiegojau, nes nebuvo nei guolio, nei galimumo. Naktį praleidau lengvai prisidengęs prie 30 laipsnių šalčio. Vėtra kilojo audeklinį stogą, kiaurai perpūtė, apglėbdama lediniu kvapu ant žemės miegančius. Maitinausi Šventojo Antano pavyzdžiu, per dieną suvalgydamas 400 gramų duonos, 50 gramų žuvies ir lėkštę paplavų...

„16. VI. 38. Iš daiktų, kuriuos paėmiau iš namų, nieko man neliko. Mane apvogė. Pasiliko man tiktai du Jūsų laiškai. Saugojau juos, nors rūkoriai labai prašė, kad duočiau jiems tuos lakštus papirosams susisukti. Tačiau nedaviau, nes rengiausi jau su jais... bet likimas kitaip lėmė... ir dabar tie laiškai man yra dar brangesni...

A. Druktenytė — tekanti žvaigždė

Garsioje Juilliard muzikos mokykloje New Yorke studijuojanti Adelė Druktenytė sausio 2 d. koncertavo Čikagoje. Pilna salė — lietuvių ir nelietuvių — gėrėjosi jos išvaizda ir daina. Dalyvavo ir žymūs muzikos kritikai.

Programa buvusi sunki: Händelio, Veracinio, Mozarto, Brahmso, Loewes, Markso ir Strausso kūriniai sudarė I-ją dalį. Ji baigta Verdi arija iš Traviatos. II dalyje: Pociaus „Tulpės“, Gailevičiaus „Klajūnai“, Šimkaus „Lopšinė“ ir Gruodžio „Burtai“; toliau — 3 prancūzo Poulenco dainos ir pabaigai angliškai Warreno, Bones and Fentono ir Rummelio kūriniai.

Nurodęs kai kuriuos interpretacinius trūkumus, „Draugas“ tiki, jog jai „žengiant pirmyn tokiais smarkiais šuoliais, greitu laiku... susilauksime dar vienos skaisčios lietuviškos žvaigždės Amerikos muzikos pasaulyje.“

— Visose Prancūzijos katalikų bažnyčiose buvo perskaitytas Paryžiaus arkivyskupo kardinolo Suhard ganytojiškas laiškas, kuriame jis pabrėžia, kad „joks katalikas negali būti komunistų partijos nariu ar jos bendradarbiu, nes katalikybė su komunizmu yra nesuderinama“.

— Vašingtonas. JAV karo ministerija daro žygių pagreitinti strateginių žaliavų užpirkimo programą, kuriai buvo paskirta 3,7 miliardai dol.

DAINUOK, SESYTE, KO NEDAINUOJI?

Toks klausimas su laiku gali ištikti dažną tremtinę ir... tremtinį. Juk tik pavartykime tremties knygų katalogą, ir kas gi, iki šiol tebuvo vienų viena rimta pozicija, tai J. Vasaičio paruoštas dainynas „Leiskit į Tėvynę“ (Memmingen, 1946 m.). Ir iš tikro tenka džiaugtis, susilaukus G. Krivickienės V. Petravičiaus „Dainų“, kurios neseniai pasirodė Freiburge Erwin Burdos leidime.

Dr. J. Balys įžangos žodyje rašo:

„Liaudies poezija mus žavi savo paprastumu, nuoširdžiu naivumu, betarpišku gamtos žmogaus pergyvenimų ir jausmų išreiškimu. Liaudies dainų poetinės priemonės yra ir labai paprastos, ir kartu giliai poetiškos nes gamta ir poezija yra tarpusavy artimai susijusios. Liaudies dainius savo kūriniams temas semia iš savo artimos aplinkos, žmogus ir pats kūrėjas yra visa ko centras. Toji paprasta, bet giliai žmogiška poezija ir šių dienų moderniam didmiesčio gyventojui lieka patraukli, tai tarsi tyras šaltinio vanduo, gaivinąs dulkėtame kelyje pavargusį keleivį“.

Mūs minimo rinkinio sudarytoja Gražina Krivickienė iš savo motinos pramoko per 300 dainų. Tremties nostalgijoje anas dainas atkūrė tėvynės ir tremtinių paguodai ir naudai (rinkiniui paruošta tik trečdalis anų dainų).

Šis dainų rinkinys yra visapusiškai prasmingas. Visų pirma, kaip sakoma, su kuo sutapsi, toks ir pats tapsi, atseit — šį spaudinį tremtinio kuprinėje besinešiodamas, kartas nuo karto pavartysi, ir pati daina iš sielos gilumos atsišauks. Antra — „Dainos“ yra puiki informacinė priemonė. Esto kultūrininko A. Rannito studijėlė „V. Petravičius, dainos ir lietuvio siela“ (prancūzų kalbon vertė prof. dr. A. Speiser) yra tikras himnas kovojančiai ir kuriančiai lietuvių tautai. Kitatautis, šį spaudinį pavartęs, neberims ir ieškos daugiau ir daugiau tiesos apie Lietuvą.

„Dainų“ technikinė priežiūra atlikta V. K. Jonyno ir A. Rannito.

Viktoro Petravičiaus graviūros yra didžiai mįslingos. Šit kaip apie V. Petravičiaus kūrybą yra atsiliepęs meno kritikas A Rannit:

„Viktoro Petravičiaus graviūros savo dvasia stovi nepaprastai arti liaudies dailės. Jo primityvizmas nėra nemokėjimas, bet galutinis, iš širdies srovenantis, paprastumas, kuris yra tiesioginė Dievo dovana. Šis primityvizmas arba dar geriau pasakius, naivizmas, kylantis iš prigimtinio natūralumo yra s t i l i u s. Tai yra labai rafinuota, be galo jautri ir širdinga forma, savo betarpiniu jausmingumu prašokanti net tokį galiūną kaip Rouaultą. Petravičius yra, mano manymu, vienitelis lietuvių dailininkas, kuris gali suvereniškai kalbėti apie legendarinę Lietuvą. M. K. Čiurlionis atpažino ir iškėlė lietuvių kosmiškąją sielą, Petravičius — lietuvių liaudies pasaulį“.

G. Krivickienės—V. Petravičiaus „Dainos“ yra nuostabi dovana ir prisiminimas, ypač kaskartas intensyviau bevykstant vadinamajam įsikurdinimui.

J. Cicėnas

Mirė Dr. Axel Munthe

— Sulaukęs 91 m. amžiaus, Švedijoje mirė pagarsėjęs gydytojas ir į daugelį kalbų išverstos knygos „San Michele knyga“ autorius Dr. Axel Munthe.

Jis buvo gimęs 1857. X. 31 Švedijos vaistininko šeimoje. Baigęs medicinos studijas Upsalos ir Sorbonos universitetuose, jis kurį laiką vertėsi gydytojo praktika Paryžiuje, bet vėliau susirado antrą savo tėvynę Italijoje, kur Capri saloje buvo įsigijęs nedidelį vynuogyną su sugriuvusia koplytėle. Negalėdamas pakelti Italijos saulės šviesos, jis grįžo į Švediją ir apie 16 metų ėjo karaliaus Gustavo gydytojo pareigas.

Antroji knyga „Sena knyga apie žmones ir gyvulius“ pirmosios pasisekimo nesulaukė. Gyvendamas karaliaus pilyje ir būdamas paraližuotas, jis paskutinius savo gyvenimo metus praleido rašydamas trečią knygą „Senatvės tragedija“.

— Žinomo tyrinėtojo Fridjof Nansen'o sūnus Odd Nansen parašė savo išgyvenimų Vokietijos koncentracinėse stovyklose Sachsenhausene ir Belsene knygą „Iš dienos į dieną“.

— Austrijos ministerių kabinetas pasiūlė š. m. Nobelio taikos premiją paskirti „Care“ organizacijai.

— Už nuopelnus taikai Olandija apdovanojo Churchillį Grotiaus taikos medaliu.

— Filmų „Ešnapuro tigras“ ir „Indijos kapas“ režisierius Richard Eichberg atvyko į Müncheną ir numato čia pagaminti muzikalinį spalvotą filmą.

— Būsimuosiuose J. T. rūmuose N. Yorke numatoma įrengti Nežinomo kareivio kapą.

— G. B. Shaw kovo mėn. išleidžia autobiografinę knygą „Sixteen Self Sketches“.

— 1948 m. Amerikoje kiekvieną dieną buvo parduodama per 50 mil. laikraščių.

LIETUVIŠKA SIMFONINĖ MUZIKA PER RADIO

1949 m. vasario mėn. 16 nuo 12.00—12.25 per NWDR radijo stotis buvo transliuojami lietuviškos muzikos kūriniai: M. K. Čiurlionio — simf. poema „Miške“ ir J. Pakalnio „Romantiškoji Uvertiūra“. Programą transliavo Hamburgas, Berlynas, Kölnas, Hannoveris, Flensburgas, Osnabrückas. Transliuota karo metu padaryti įgrojimai — Berlyno miesto simfoniniam orkestrui, diriguojant Vytautui Marijošiui.

Lietuvių Bibliografinė Tarnyba plečia veiklą

Šit du spaudiniai: „Lietuvių knyga tremtyje 1945—1948“ (sudarė Lietuvių Bibliografinė Tarnyba, išleido International Exchange Agency Correspondence) ir „Knygų lentyna“ Nr. 7 (rotatorinis LBTarnybos mėnesinukas), — ir viena bendra mintis: ak, palaiminta privati kūrybinė iniciatyva!

LB Tarnyba yra grynai Aleksandro Ružancovo kūrinys ir auklėtinis. Pernai lapkričio 11 d. Tarnyba kukliai paminėjo savo 3 metų darbo tremtyje sukaktį; ketvirtuosius gi žengia su vis spartėjančia veikla.

Iki 1948 m. gruodžio 31 d. į LB Tarnybos kartotekas įtraukta 93 knygos ir brošiūros, išleistos 1945 metais; 268 knygos ir brošiūros, išleistos 1946 metais; 228 knygos ir brošiūros išleistos 1947 metais ir 186 knygos ir brošiūros, išleistos 1948 metais. Tarnybos žiniomis, šiuo metu spausdinama ar ruošiama spausdinti 169 neperiodiniai spaudiniai. Tarnyba, norėdama palikti lietuvių tremtinių leidinių aprašymą savo ir kitataučių bibliografinėse įstaigose, per 3 metus jau yra išleidusi 14 mašinėle spausdintų veikalėlių, pvz., Lietuvių tremtinių bibliografija (1945—1947 metais), Lietuvių periodikos bibliografija ir t.t. Neseniai pasirodžiusioje knygoje. „Lietuvių knyga tremtyje 1945—1948“ aptariama 409 svarbesni ir stambesni leidiniai. Įvade pastebima: „Nepriklausomoje Lietuvoje be oficialių „Bibliografijos žinių“ bemaž kasmet „Spaudos Fondas“ išleisdavo rinkoje pasirodžiusių knygų katalogą. Jame buvo pažymėtos ir spaudoje esamos bei spaudai parengtos ar rengiamos knygos. Šis katalogas sudarytas „Spaudos Fondo“ katalogų pavyzdžiu“.

Žinoma, katalogas, išleistas be lietuviškų ženklų, iš pradžių žvilgsnį erzina, bet, kai atsimeni sąlygas ir tokio katalogo reikalą, viską žmogus atleidi ir nuoširdžiai džiaugiesi tuo, kas jau konkrečiai turima. Būtų gera, kad šis katalogas kuo plačiau pasklistų po visuos Vakaruos išblaškytus lietuvius. Tai juk visos mūsų knygleidybos vaivorykštė ir pas gimtajam raštui jautrų tautietį sukels gaivalingą nerimą ir ilgesį tų gėrybių pasiieškoti ir įsigyti.

„Knygų Lentyną“ Tarnyba pradėjo leisti pernai rudenį. Iškart ranka per kalkę nurašant, vėliau rašomąja mašinėle, o šit jau rotatoriumi (200 egz. tiražas). Tai mūsų spaudinių registravimas „Bibliogrfijos žinių“ pavyzdžiu. „Knygų Lentynos“ Nr. 7 įvesta naujiena: be pačio spaudinio, nurodoma ir to spaudinio recenzijos, pasirodžiusios mūsų periodinėje spaudoje. „Knygų Lentyna“, džiugu pranešti, dabar prieinama kiekvienam bibliografilui. Dėl prenumeratos sąlygų tartinasi su Tarnyba (jos adresas: 13b Memmingen, Postfach 112, Baltisches DP Lager, Germany, US Zone). Ačiū tarnybai mūsoji knyga jau prasiskynė kelią į vokiečių, belgų, Palestinos žydų ir kt. bibliografines įstaigas.

ATGAILA

ALOYZAS BARONAS

Sekmadienio popietė. Šilta, nes vasara stovi sodžiuje visu savo platumu ir grožiu, kaip mergaitė ryto rūbuose, jauna ir deginanti. Ir ši šventadienio popietė nesugaunama, kaip visų kitų dienų. O našlės Jonienės berną Aniulį visada slegia tie sekmadienių pavakariai, lyg pabrėždami ilgais šešėliais, kad vėl ištisa savaitė sunkaus darbo ir didelė eilė nemigo valandų, kurios alina jaunystę, kaip per didelis apkrovimas mašiną. Buvo daug metų laikų, kuriais skambėjo dalgiai ar ariant plakamų arklių prunkštimo aidas. Jis atsimindavo tada daug posmų iš knygų ir laikraščių ir nesuprasdavo, kam tiek daug sentimentaliai rašo apie pradalgę, arimą ar vagą, o tiek maža apie žmogų, liejantį prakaitą ir nematantį to grožio.

Argi tai buvo laimė ir argi buvo gražu ten, kur perdaug prakaito, ir lietaus, ir purvo ir nemigo naktimis perdrumstos viensėdžių vasaros. Bet vis dėlto jis mylėjo ir tą svetimą žemę, ir tą šventadienį sėdėjo kambary prie stalo, žiūrėjo pro langą ir nesuprato kodėl. Ar tik todėl, kad į ją liejo Mylė ir jis prakaitą, ar todėl, kad buvo užaugęs mažame ūkely, kuriame neužteko visiems vietos, bet kuris įdiegė meilę žemei svetimai ar savai, bet nešančiai derlių ir rūpesčius. Ir žiūri Aniulis tą šventvakarį pro langą ir mąsto. O nieko nėra namuose, tik keturiasdešimt penkerių metų našlė, ir jis todėl serga nuoboduliu. Jis išeitų į kaimą, bet žino, kad tuoj pareis Mylė ir nebus prasmės ten valkiotis. Bet ateina šeimininkė, palyginti sena ir negraži, ir atsiséda priešais jį. O saulė kala į langus, rodos skelia juos pusiau ir jis dėl šitų šliaužiančių stiklu spindulių nemato jos veido. Ir ji, ta našlė, lyg jausdama, kad jis negali žiūrėti jai tiesiai į veidą taria:

— Hm, keista. Juk nuo patikimo niekas nepriklauso?

— O galėtum čia visada gyventi, — taria šeimininkė ir rausta labai, ir tai jis pamato net pro spindulius, lekiančius į jo veidą, nuo kurių ji ginasi prisimerkdama.

— Juokinga. Kaip tai galėtų būti, — pasisuka jis ir žiūri vėl į ją ir į ant sienos kabantį laikrodį, kuris kiekvieną dieną piktu čirškimu nustatytą valandą mesdavo juos iš lovų ir šiaudų guolių.

— Juokinga, — vėl sako jis ir nutyla atsimindamas ir staiga suprasdamas, kodėl šeimininkė jam dažnai valgyt skyrium paduodavo ko nors geresnio ir šiaip neįspėjamai ir nesuprantamai gera būdavo. Ir dabar jam visa iš karto pasidaro aišku, ir baimė, keista kaip šuo, puola jį ir ima purtinti.

— Tikrai, o ką geresnio užgyvensi? — paklausia vėl šeimininkė ir nesako nieko daugiau, jokio žodžio, nes nėra kas aiškinti, kai taip deginančiai viskas abiem aišku.

— Sunku ką pasakyti, — taria Aniulis ir keliasi nuo stalo, eina sunkus pro duris, ir jam atrodo siauros lyg tada, kai išgerdavo su kaimynais gero naminio alaus porą ąsočių. Toks platus šis pasiūlymas, toks sunkus ir svaiginąs. Parduoti laimę už žemę. O kas gi yra laimė, mąsto jis ir jaučia, kaip darosi sunku nuo šio mąstymo. Gal būt ji ir yra žemė?

Jis išeina į kiemą ir sodo šlamėjimas jį prablaivo, ir jausmų antplūdis valandėlę nustoja kankinęs kraują ir širdį. O čia pat prie tvarto siūbuoja rugiai ir jų žydėjimas čia pat. Rugiai žydi ir dulka, ir toks didelis siūbavimas lyg viso kaimo gyvenimas. Jie tuoj nužydės ir pilnas laukas geltonų gubų bus jo. „Keista“, mąsto Aniulis, „baisiai keista, juk tik vienas žodis, ir šie laukai būtų mano. Ir rytą keliesi ir vakare guli ir žinai, kad tavo laukai.“

Aniulis išeina į palaukę, praeina pro tvartus ir klojimą ir girdi, kaip kregždės čirškia. Taigi ir klojimas šis, ir kregždės tos, tavo. Tai galėtų būti. Dobiluose ganosi veislinis bulius. Toks didelis ir lėtas. Aniulis prieina ir glosto. Taip ir šis bulius būtų jo. Jis atsiséda ant tvoros ir supasi. Palengva ir nesidairydamas. Toli klaidžioja dainos posmai. Dainuoja bernai ir mergų aukšti balsai vilnija žalių marių paviršiumi. Aniulis išskiria vieną posmą. Jeigu jį paklaustų, jis nežinotų, kas tai per posmas. Neatsimena žodžių, nors jie labai girdėti. Bet jie primena, kad ne viskas priklauso laukams ir, kad be veislinio buliaus, be neprinokusių miežių varpų, be žydinčių rugių yra kažkas daugiau. Argi jam ne labiau plaka širdis išgirdus šią dainą negu žiūrint šio lauko, kuris galėtų būti savas. Aniulis pasikelia nuo tvoros ir eina ežia braukdamas rugių varpas. Jos plaukia pro tarpupirštes, ir jis negali suprasti, ko jam staiga pasidarė nuo tos dainos liūdna. Jis prisimena Mylę. Jis įsivaizduoja ją dainuojančią ir besišypsančią ir bando išspręsti, kas yra džiaugsmas. Gal tai turėti šitokius didelius laukus, pilnus aruodus ir nieko daugiau nenorėti. Bet taip pat džiaugsmas eiti su mielu žmogumi dienų dienas ir nieko daugiau neturėti, tik didelę draugystę ir viltį. Koks didelis tarp pirmo ir antro atvejo skirtumas. O jie vienas kitą laikytų nelaimingu ir vienas kitam nepavydėtų. Ir Aniulis suabejoja, ko jam labiau reiktų: ar tų laukų, ar Mylės. Jei būtų tik laukai, netaip sunku būtų žinoti. Gal mainytų. Bet su laukais ir ta senė, kuri vadinsis tavo žmona. O Mylė bus kur nors kitur ir verks, o gal kitas ją turės ir ji juoksis sakydama, kad buvo įsimylėjęs ją žmogus, kuris meilę išmainė į pinigą. Taigi. O kas yra meilė? Grožis praeina ir nepagaunamai, ir kai visko trūksta, prapuola romantika. Vis dėlto auksas valdo pasaulį, o ne meilė. Aniulis nešasi namo didelį nerimą. Niekada jam taip nebuvo, ir jis nežino ką keikti: save ar moterį, šliustelėjusią į jo išrdį baisų pasiūlymą, kaip velniui užstatyti sielą. O žemė alsuoja ir šaukia. Aniulis grįžta į kiemą. Ir saulė grįžta į vakarus, į tą pačią vietą-, kur vakar, ir gale sodžiaus medžių viršūnės rausvėja ir aukštos mokyklos langai dega. Kieme jį sutinka Mylė ir šaukia:

— Seni, ko sėdi namuose? Ne kasdien šventadienis ir visą savaitę teks laukti progos padainuot ar pasistumdyti.

— Taip sau nebeišėjau, — sako Aniulis ir staiga užmiršta, kad šie namai ir sodas ir dobilai su veisliniu bulium galėtų priklausyti jam. Ir trobos šios ir banda, kuri pareina iš lauko piemeniui švilpiant. Aniuliui prieš akis Mylė, ir jis paima ją už rankos ir eina abu į trobą, sėdasi už stalo ir žiūri vienas į kitą. Jam nebereikia žemės ir viso to, kas joje auga. Jiems užtenka vienas kito.

— Laikas karves melžt, — sako ji ir keliasi, ir jis žiūri į ją, kaip ji prapuola klėty, paskui išeina paprastais rūbais ir mauna nuo kuolo kibirą.

— Keista, — taria pusbalsiu Aniulis, — kodėl žmogui nieks neduoda daugiau, ir rodos tik tam jis sutvertas, kad ko nors trūktų. Juk argi negalėtų mano ši žemė būti ir tada neateitų klausimai baisūs ir gundantys, ir nereikėtų mainų pasirenkant žemę ar žmogų.

Nueina metų trečdalis, ir ruduo ir darbas atleidžia žmones. Tik mintis, tik pasiūlymas, kuris daug kartų aiškiau ir ne taip aiškiai buvo pastatytas, neatleido Aniulio. O kaip ir kam priklausė jis, nežinojo. Nežinojo, ar žemei ar Mylei. Abi jas mylėjo, ir noras gauti niekada neturėtą ir taip labai brangų daiktą ėdė jo širdį, kaip rūdys dalgius sumestus ant priekląčio. O nieko neatnešė ruduo. Jie vis dar buvo neturtingi ir jie abu tai puikiai žinojo ir nieko negalėjo padaryti, kaip paėmę vienas kitam už rankų juodų ir suskeldėjusių svajoti apie niekad neateisiančią laimę, nes galima ir loterijoj išlošti pinigų, bet reikia lošti, galima ir palikimas gauti, bet reikia turėti turtingą dėdę, gi uždarbiu nieko negalima pradėti. Visos algos buvo daugiau ar mažiau žinomos iš anksto ir galima buvo žinoti, kad už kelių metų sumą nieko nebus galima pradėti. Ir rudenį išvažiuodama Mylė pas motiną pasakė negrįšianti. Bandysianti būti namuose ir kitaip pelnytis duoną. Motina sena ir ji nenori palikti jos vienos mažoj grytelėj. Bandys megsti ar austi ir gal geriau seksis nei čia. Ir tai, ką ji pasakė, atrodė, kad jie tariasi gyvenimui bendram, ir visa tai abiem puikiai suprantama.

Jis paliko žiemą pas našlę, ir ji, kai nebebuvo Mylės, žiūrėjo į jį pasitikinčiu žvilgsniu, lyg žinodama, kad už jos stovi žemė ir gyvuliai, aruodai ir trobos, ir yra visa tai daugiau verta negu grožis, kuris praeina greičiau negu pajunti, kad raumenys nebėra tokie tamprūs ir judesiai greiti ir tikslūs.

— Tai sakai, Jonai, nepatinka žemė, — taria ji jam kartą po Kalėdų, ir Aniulis supranta, kad ji nori pasakyti: „Tai sakai, nepatinku aš?“

— Labai, — taria Aniulis ir žiūri į savo rankas lyg norėdamas išspręsti, kiek jos sveria, kad jis negali pakelti jų nė vienos ir uždėti ant jos peties.

— Ir kas, kad ji negraži? — mąsto Aniulis, — visos jos bus senos ir negražios. Ir veidą gražų vargas susendina pergreit ir nugražina. Ir kas iš to? — mąstė Aniulis diena dienon, ir tas mąstymas augo, kaip pusnys pustant kasdien, lyg pagal sutartį ar pažadą.

Ir Mylės nebūdavo, kad ji vienu savo pasirodymu sugriautų viską, kas jo galvoj užaugdavo. Ir laišką kartą parašė ir miestely kitą susitiko. Bet kas iš to, jei inventorius ir žemė šaukė jį kasdien šimtais balsų, ir tik ranką ištiesti tereikėjo jai paimt. Tik ranką, ant kurios užmaunamas nepasibaigiantis gabaliukas aukso, ir jis pasidarys iš samdinio šeimininkas. Ir tik ta našlė atsistos amžinai ant kelio į Mylę ir gėda jam jos bus. Bet ir šiaip jis niekada jos neturės, nes nelaimė stovi išsišakojusi, ir šakos nenukertamos, ir vargas žydi visuose vartuose.

Nuėjo žiemos vienas mėnuo, ir vieną sekmadienį Aniulis pirko už laisvę žemę, kuri buvo baltai apdengta lyg paprastas karstas, kuriame jis palaidojo savo dienas, turėjusias priklausyti jam ir žmogui, kurį jis mylėjo ir kurio trūkumą ir kuriam prisirišimą jis pajuto dabar, kada nebeatmainomai našlė buvo jo žmona, ir jis kiekvieną kartą krūpčiodavo, kai ji jį šaukdavo vyru.

Iš tikrųjų nepasikeitė niekas. Net ir įsakinėt jis neišmoko, nes perdaug jį prislėgė ir vis labiau slėgė laisvės netekimas. Jis suprato, kad meilė širdžiai buvo didesnė už meilę plotams laukų, kuriuose žaliavo žiemkenčiai, turį pavirsti į geltoną šlamėjimą.

— O ar negalėtų ji numirti? Na, vieną kartą numirti, ši mano senė, — mąsto kartą Aniulis. — Tikrai, ar maža kas miršta? Jis tada galėtų pasikviesti Mylę, ir gyvenimas plauktų pavandeniui kaip valtis, kurioje sėdi žmonės nejudindami irklų, spaudžiančių prakaitą ir pūsles. Bet ant jų laimės stovėtų didelis ir tamsus sunkumas, ir jis tos senės bijotų ir Mylė taip pat, nes iš kiekvieno šešėlio žiūrėtų jos akys ir giminės keiktų juos, ir laimė vistiek stovėtų už durų ir negalima jos būtų įvesti vidun. Bet argi jis kaltas, jei ji mirtų? Aišku ne. Miršta dėdės, palikdami milijonus, ir niekam neatneša jie nelaimės. Kitas reikalas, jei padedi numirti. Bet ir tada kažin? Jei vienas žmogus trukdo ateiti laimei į jų tarpą, argi negeriau, jei jis pasitraukia? O kiek žmonių aukojos ir mirė tik dėl vieno žmogaus. Vienas žmogus numiršta, ir dviejų žmonių gyvenimas iš karto pasitaiso. Ne, gal trijų, nes tas, kuris mirė, irgi pabėga iš vargo, nes už žemę pirktas žmogus niekada negali būti toks artimas koks jis būtų pirktas už širdį.

(b. d.)

KĄ DUOS PAKEISTAS DP ĮSTATYMAS?

JAV Kongreso stalčiuose svarstymo eilės laukia apie 500 įstatymų projektų. Jų tarpe ir naujas DP imigracijos įstatymas. Jį pateikė pats demokratų nacionalinio komiteto pirmininkas senatorius McGrath, todėl manoma, kad šis projektas gali būti svarstomas be eilės.

„Vienybė" patyrusi šiuos esminius pakeitimus naujoje DP „biliaus" redakcijoje: 1) padidinti imigrantų skaičių iki 400.000 per 4 metus; 2) įstatymą taikinti asmenims, atbėgusiems į Vokietiją ar Austriją iki 1947. IV. 21; 3) šiai DP imigracijai visiškai nenaudoti nacionalinių kvotų, bet išdavinėti nekvotines vizas ir 5) panaikinti nuostatą, teikiantį „privilegijų" pabaltiečiams ir žemdirbiams.

Savo komentare laikraštis pastebi: „Visiems geriau reikalą pažįstantiems yra labai aišku, kad tais įstatymo pakeitimais siekiama suteikti palengvinimų atvykti į Ameriką kaip tik tiems asmenims, kurie kažkokiais nuostabiais būdais turėjo progų ir galėjo pabėgti iš už anapus geležinės uždangos į Vakarus tada, kada karas buvo jau seniai pasibaigęs. Tai asmenys, kurie nebėra karo „displaced persons", bet nauji pokariniai pabėgėliai".

Katalikų Taryba susirūpinusi „diskriminacijomis"

DP įstatymo taisytojai nuolat linksniuoja „diskriminacijas" įrodinėdami, kad dabartinis įstatymas **diskriminuoja žydus ir katalikus.** Bet patys katalikai yra kitos nuomonės. New Yorke sausio 12 d. posėdžiavę National Catholic Resettlement Council atstovų susirinkimas, kuriame dalyvavo didžiųjų katalikų organizacijų atstovai iš viso krašto ir visų diecezijų, pabrėžė, kad **diskriminacija kaip tik būtų tai, jei pakėlus DP kvotą iki 400.000, nebūtų laikomasi teisingos tremtinių proporcijos tautybėmis ir tikybomis.**

Katalikų Tarybos pirmininkas mons. Edward E. Swanstrom pareiškė, kad dabartinis įstatymas **nediskriminuoja nė vienos grupės,** taigi ir katalikų. Bet tai, deja, yra ir tik pačių katalikų ir jų vadų nuomonė. Nekatalikai, kaip matome, siekdami savų tikslų, „gina" katalikų interesus.

Šiame susirinkime, rašo „Darbininkas", dalyvavo DP komisijos narys M. O'Connor, kuris patvirtino, kad atvažiuojančių skaičius iki gegužės pasieks 10.000 asmenų per mėnesį.

Susirinkime dalyvavę lietuviai plačiai išaiškino lietuvių tremtinių buitį.

O ką turime daryti mes?

Amerikos lietuvių spauda nuolat primena vadovaujantiems JAV lietuvių organams, kad **reikia budėti.** Reikia pasistengti susipažinti su naujo projekto tekstu ir jį gerai išstudijuoti, nes „advokatiškai surašytame dokumente, „Sandaros" žodžiais, ir nekaltas sakinys gali daug ką reikšti". O su tariamomis diskriminacijomis gali išeiti taip, kad vieną pašalinant, galima įleisti kelias naujas. „Mums, lietuviams, reiktų pažvelgti į tai labai atydžiai. Nelaukime, kol šaukštai bus po pietų", ragina „Sandara".

Ar Amerikoje 2×2 yra 5?

JAV federacinė švietimo komisija, skaitome „Sandaroje", nenori pripažinti Lietuvoje išeitų studijų. Komisija reikalauja, kad ne tik studentai, bet ir baigę universitetus žmonės, jei nori tęsti studijas arba verstis savo profesija, turi kartoti tai, ką buvo išėję savo krašto universitetuose.

Ta proga nurodomas ir kitas netikslumas: Lietuvos gimnazijas norima prilyginti vietinėms High Schools. Gimnazija, aiškina „Sandara", yra tas pat ką High School pridėjus Junior College. O Vašingtono komisija reikalauja baigusį gimnaziją dar porą metų sugaišti Junior College, o tik tada leidžia į universitetą.

Panaši istorija ir su medikais. Priekaištus, teigia laikraštis, dėl „nepakankamo" mokslingumo daro ne tik federacinė, bet ir valstybių komisijos, nors „Lietuvos universiteto medicinos skyrius, rašo „Sandara", nei trupučio nebuvo prastesnis už vietines medicinos mokyklas."

Tikrai, **mokslo** tiesos, ypač griežtųjų mokslų, nelinkusios nesutapti, bet **politika** kiekviename krašte turi savo kurpalį, o importuotų smagenų vertinimas šiais laikais yra juk politikos reikalas.

Iš JAV lietuvių spaudos skilčių

Sumanyta B. K. Balučio monografija

„Šiemet (gruodžio 27 d.), rašo „Vienybė" 1949. I. 21, Lietuvos Pasiuntiniui Londone B. K. Balučiui, sueina 70 metų ir todėl ilgametis jo draugas J. J. Bačiūnas planuoja išleisti gražią monografiją, kuri gerbiamą Lietuvos diplomatą ir Amerikos lietuvių mylimą „savą žmogų" tinkamai sukakties proga pagerbtų bei jo gražius tautinius darbus mums primintų."

Šis karas sunaikino beveik visus p. Balučio dokumentus, todėl V. Širvydas per „Vienybę" kreipiasi į tautiečius, prašydamas paskolinti jam sukaktuvininko laiškų, fotografijų, jo redaguotos „Lietuvos" komplektų ar iškarpų su jo straipsniais. Ypač redaktorius norėtų gauti p. Balučio 1915 m. išleistą Suvalkų gubernijos žemėlapį, o taip pat atsiminimų apie p. Balutį.

Medžiagą (skolintinai) iniciatoriai prašo siųsti V. Širvydui, 45 Pratt St. Rouses Point, N. Y.

J. Lūžys

Amerika prakalbėjo faktų kalba

(Atkelta iš 1 psl.)

fabriką sugriauti, užtenka, kad jis neveikia ar nėra kas jame dirba.

Tiesa, rusai turi radarą, kurį mes esame jiems davę. Jie gali pastebėti mūsų bombonešius. Jie turi keletą gerų sprausminių lėktuvų, nors jie ir nėra visai tinkami nakties kautynėms. Tačiau yra vienas dalykas pastebėti B-29 skrendantį 9 km aukštyje 500 km per val. greičiu ir antras — jį pavyti ir nušauti. JAV aviacijos elitas nėra kūdikis elektroniškuose miškuose. Lakūnai moka keletą manevravimo triukų, kaip išjungti priešo radaro veikimą ir kaip bendrai sukliudyti priešingos pusės veiksmus.

Gabiausieji Amerikos oro pajėgų generolai mano, kad 95% visų virš Rusijos operuojančių lėktuvų grįš į savo bazes. Propagandistai, tvirtiną, kad bombonešiai bus sunaikinti, yra eiliniai žmonės, nieko nenusimaną, kaip sunku sulaikyti tamsią naktį skrendančius bombonešius. Štai faktas: nei amerikiečiai, nei anglai neturi tikro ginklo pasiryžusių bombonešių puolimui naktį sulaikyti. Paskutiniai Anglijos Oro Laivyno manevrai įrodė, kad britai, nors ir turėdami stebuklingai moderniškų gynybos ir sekimo aparatą, savo siauroje teritorijoje negali sukliudyti puolančių bombonešių. Kuriuo būdu galėtų tikėtis Rusija tai padaryti savo plačioje teritorijoje ir su elementariomis žiniomis apie elektronus?

Niekas negali būti iš anksto tikras, kiek tokių puolimų reikės Rusijai suparaližuoti. Tam nėra buvę precedento. Nė viena tauta nėra pakėlusi daugiau, kaip vieną eksperimentinį atominį puolimą. Bet generolai, kurie yra kompetentingi daryti tokius apskaičiavimus, **teigia, kad naikinamoji jėga, kuri vienu momentu šių 360 bombonešių gali būti numesta ant Rusijos miestų, yra labai artima II Pasaulinio karo metu visų ginklų rūšių ir visose kariaujančiose pusėse sunaudotos sprogstamosios medžiagos naikinamajai galiai.**

Po pirmųjų puolimų greit pritruks vertingų taikinių, ir maža liks sveikų žmonių prie pagrindinių susisiekimo arterijų, einančių į rytus nuo Berlyno. Neatvykimas į darbą pagrindiniuose Sov. S-gos fabrikuose greit būtų 100-procentinis.

Atrodo, būtų nerealu galvoti, jog tokiomis aplinkybėmis Rusija galėtų likti veikli ir išlaikyti savo veikiančias armijas jos integralinėse ribose. Kariniai ekspertai teigia, kad karų istorija nežino nei vieno fakto, kad kuri nors tauta, netekusi 4% savo gyventojų skaičiaus, būtų dar galėjusi kariauti.

Tuo būdu šiuo metu amerikiečių pirmenybės yra neabejotinai aiškios. Jie turi bombų ir galinčių jiems statomus uždavinius įvykdyti bombonešių. Tačiau nereikia užmiršti, kad JAV karo nenori. Klysta tie, kurie kalba apie preventyvinį karą, nes jie yra neatsakingi ir nežino tikrosios dalykų būklės. Amerikiečiai puikiai supranta, kad šiandien niekas negali būsimo karo „laimėti". Neabejojama, kad ir amerikiečių miestai būtų pulti. Bet Kremliaus valdovams apsisprendus pulti Ameriką, JAV pirmosios sunaikins Rusijos jėgos šaltinius.

Būtų gera, kad ir Europos tautos suprastų Amerikos oro ir atominę jėgą ir kad būtų drąsios. Amerika nusprendė priešintis Rusijos agresijai ir tam ji turi pakankamą jėgą. Sakoma, kad Prancūzija savo saugumui užtikrinti nori prie Reino turėti 40 sąjunginių divizijų. Galimas dalykas, kad JAV Mažino protai gali bandyti jas aprūpinti ir sunaudoti tam reikalui kokius 5 milijardus dolerių. Tačiau 1940 metais Prancūzija turėjo daugiau kaip 40 divizijų ir Mažino liniją, bet po trijų savaičių kapituliavo. Kaip gi dabar 40 divizijų galėtų sulaikyti kelis šimtus rusiškųjų? Kovoti prieš Rusiją divizijomis yra lygiai tas pat, kaip prieš liūtą su medžioklės peiliu.

Prileiskime, kad Rusijos divizijos pradėtų veržtis į Paryžių, o JAV atominis atsilyginimas iš oro negali sukliudyti įsiveržėlių siautėjimo. Bet realistai prancūzai turėtų įsidėmėti, kad rusai, supratę JAV orinio karo galybę ir įsisąmoninę, kad jie negalės laimėti lenktynių su Amerika atominio išradingumo srityje, apsispręs, jog taika yra geriausia politika. Rusams pasirinkus karą, laisvieji Europos žmonės galėtų būti nuraminti: tuojau nukirtus prie peties smaugiančią plėšiko ranką, kančios bus neilgos.

Taip pat ir amerikiečiai tesupranta savo pirmenybes ir tebūna drąsūs. JAV orinė ir atominė jėga teikia tikrą taikos išlaikymo viltį. Rusijai nėra ko bijoti amerikiečių armijų ir laivyno, tačiau ji turi bijoti JAV atominių bombų. Nėra jokių abejonių, kad Amerika, turėdama dabartines pirmenybes, gali užtikrinti pasaulio taiką.

BALFo pranešimai emigracijos reikalais

Besiteiraujantiems BALF-e apie savo emigracinių bylų eigą.

Visi tie, kurie yra kreipęsi į BALF-o įstaigą Münchene, teiraudamiesi, kaip toli yra pažengusios jų emigracinės bylos, yra įtraukti į du atskirus sąrašus. Vienas sąrašas apima tuos, kurių bylos eina per BALF-ą ir toliau per NCWC arba tiesiog per NCWC, o kitas tuos, kurių darbo ir buto garantijos pasiųstos betarpiškai į DP komisiją Vašingtone.

Kadangi NCWC centrinėje įstaigoje Vokietijoje nebuvo galima patirti apie atskirų asmenų bylų padėtį, tai tas sąrašas persiųstas į BALF-o Centrą Amerikoje, kad tenai būtų patirta bylos eiga. Gavus atsakymą iš centro, kiekvienas bus asmeniškai painformuotas. Tos informacijos tegalės apimti bylos eigą iki jos persiuntimo į Europą. Apie tolimesnę eigą tegali suteikti informacijų NCWC organizacijos atstovai, tačiau dėl didelio garantijų skaičiaus, einančio per NCWC, ši organizacija nepajėgia teikti tų informacijų. Todėl tolimesnis teiravimasis apie bylos eigą atpuola.

Tik tais atvejais, kai nuo garantijos įteikimo NCWC organizacijai JV-bėse praeina daugiau, negu keturi mėnesiai, o tremtinys vis dar nepašaukiamas ruošti dokumentų, tenka aiškintis, kur byla yra užkliuvusi. Tačiau reikia pastebėti, kad DP Komisija Vašingtone tepradėjo gaunamas garantijas tikrinti ir siųsti į Europą tiktai lapkričio mėnesį, todėl ir laiką, praėjus nuo garantijos įteikimo, tenka skaityti pradedant lapkričio mėnesiu, nors garantija būtų ir anksčiau įteikta.

Įteiktos garantijos, vistiek ar jos eina tiesiai per DP Komisiją ar per kurią nors šalpos organizaciją, gauna eigą tuojau, kaip tik yra įteikiamos. Kadangi garantijos turi pereiti keletą, net iki keliolikos įstaigų, turi būti keletą kartų siunčiamos paštu, yra grupuojamos pagal JV-bių teritorinius vienetus ir pagal tremtinių gyvenamas vietas, tai bylos eigos chronologinės tvarkos išlaikymas visai neįmanomas, t. y. vienu metu paduotos garantijos gali pasiekti garantijų gavėjus labai skirtingu laiku — kartais gali visa procedūra pasisukti per vieną mėnesį, o kartais užtrunka iki keturių mėnesių.

Tų asmenų pavardės, kuriems garantijos yra pasiųstos betarpiškai DP Komisijai, yra patiektos tos komisijos įstaigai Frankfurte ir iš ten netrukus bus gautos informacijos. Tada kiekvienas, kuris šiuo reikalu yra kreipęsis į BALF-o Įstaigą Münchene, bus apie tai asmeniškai painformuotas.

Tų, kurių emigracinės bylos yra užkliuvusios arba yra kilę kurių nors neaiškumų ir kurie tuo reikalu yra kreipęsi į BALF-o Įstaigą, šis pranešimas neliečia. Jų bylos, kiek suspėjama, aiškinamos atitinkamose institucijose kiekviena atskirai ir kiekvienas bus painformuotas kai tik bus reikalai išsiaiškinti.

NCWC reikalaujamos klebonų rekomendacijos.

Savo š. m. sausio 25 d. biuletenyje NCWC centrinė įstaiga Vokietijoje nustato sekančią laikyseną išskirtų šeimų, išsiskyrusių (turinčių divorsą) asmenų ir kitais emigracijos atvejais laikyseną:

1. **Išskirtos šeimos.** Nutarta pakeisti buvusį nusistatymą, kad tie asmenys neemigruotų, kurių šeimos vyras ar žmona yra likę krašte, į kurį DP negali grįžti. Ateityje NCWC tvarkys emigracines bylas tų asmenų, kurių šeimos yra buvusiose jų tėvynėse, jei kunigas suteiks teigiamą rekomendaciją norintiems emigruoti asmenims.*)

2. **Išsiskyrę asmenys.** Jei yra nustatyta, kad asmuo norįs emigruoti yra nekaltoji divorso pusė ir kad jis nėra antrą kartą (civiliniu būdu) vedęs, ir jei kunigas rekomenduoja jį kaip vertą paramos, NCWC įstaigos turi pranešti tai savo centrui Höchste — Frankfurte, pažymėdami tą atvejį liečiančius faktus ir prašydami centro sutikimo prieš nominuodami tokį asmenį emigracijai.

3. **Neigiamos kunigu rekomendacijos vardinių garantijų atveju.** Jei vardinės garantijos atveju kunigo rekomendacija yra neigiama, tai elgiamasi šitaip: (1) rašomas laiškas tam kunigui, kuris yra davęs neigiamą rekomendaciją, pranešant jam, kad tas asmuo yra gavęs vardines garantijas iš savo pažįstamų ar giminių. Paklausiama, ar kunigas mano, kad to asmens emigracija turėtų būti sulaikyta. Jei yra reikalo, daromas pasikalbėjimas su kunigu tam atvejui išdiskutuoti. (2) Jei per pasikalbėjimą ar savo laiške kunigas nurodo, kad jis mano, jog to asmens emigracija turi būti sulaikyta, tai skyriaus atstovas siunčia blanką su kunigo rekomendacija ir visa korespondencija ir kitą atitinkamą informaciją į NCWC Centrą Frankfurte-Höchste.

*) Reikia suprasti, kad kunigas patvirtins, jog šie asmenys nėra sąmoningai palikę tenai savo šeimas, norėdami jų atsikratyti.

Užpildant nevardines garantijas, tais atvejais, kai rekomendacija yra tik švelniai negatyvi, turi būti laikomasi tos pačios procedūros. Tačiau asmens su neigiama rekomendacija nominavimas bevardei garantijai gali būti padarytas, išskyrus išimtus atvejus, tik tada, kai visi su geromis rekomendacijomis asmenys bus jau nominuoti.

Kaip gauti nevardinius buto ir darbo užtikrinimus.

Daugelis tremtinių kreipėsi į BALF-o Įstaigą Europoje prašydami suteikti buto ir darbo garantijas išvažiavimui į Ameriką. BALF-o Įstaiga ieškojo būdų šiems prašymams patenkinti, bet nevardinių garantijų BALF-o Centre negauta. Tačiau tokių nevardinių garantijų galima gauti ribotą skaičių iš NCWC organizacijos. Todėl tie tremtiniai, kurie pageidauja iš minėtos organizacijos gauti buto ir darbo užtikrinimus, yra prašomi apie tai pranešti BALF-o Įstaigai Europoje. Gavus tremtinio prašymą, bus tuoj pasiųsta NCWC anketa — Resettlement Form III. Užpildžius ją teks įteikti savo Area jos NCWC skyriui ir prašyti, kad suteiktų nevardinę buto ir darbo garantiją išvykimui į Ameriką.

BALF-o Įstaiga Europoje.

Išvaro repatrijacines komisijas

— **BBC, II. 16. JAV karinė valdžia Vokietijoje pareikalavo nuo kovo 1 d. atšaukti iš savo zonos visas sovietų repatrijacines komisijas.**

Atsakingi pareigūnai mano, kad tremtinių tarpe jau nesama tokių, kurie norėtų grįžti į Sov. Rusijos valdomas ar kontroliuojamas sritis.

— **BBC, II. 17. Keturių pasitarimai Londone dėl Austrijos taikos sutarties pasirašymo nepažengė nė žingsnio pirmyn.**

— **BBC, II. 17. Laukiama, kad tarp Izraelio ir Egipto greit bus pasiektas susitarimas.**

— **BBC, II. 16. Vasario 14 d. naujai perrinktas Portugalijos prezidentas marš. Carmona surinko 80% visų balsų.**

Elta. LAIC telegrafuoja iš Vašingtono, kad VLIK'o pirmininkas mons. M. Krupavičius ir Vykdomosios Tarybos pirmininkas p. V. Sidzikauskas, pasiuntinio Žadeikio lydimi, vasario 2 d. buvo priimti Valstybės departamente.

CHURCHILLIS VĖL VYKSTA Į AMERIKĄ

WamS nr. 7 praneša, kad Churchillis kovo 18. d. vyksiąs į JAV. Cambridge (Massachussets valstijoje) aukštojoje technikos mokykloje jis skaitys paskaitą tema: „XX amžius, jo pažadai ir jų vykdymas". Kitą dieną čia pat skaitys paskaitą prezidentas Trumanas.

Šia proga primenama, kad 1946 m. kovo 5 d. Fultone Churchillio pasakytos kalbos mintys šiandien baigiamos pasaulyje įgyvendinti. Ir dabartiniam Churchillio vizitui Amerikoje skiriama žymi reikšmė.

— **UP, II. 13. Gerai informuoti Varšuvos sluoksniai teigia, kad šiuo metu Pragoje, ar kurioje kitoje Čekoslovakijos vietoje, vykstanti Kominformo konferencija.**

— **VofA, II. 14. Sovietų karinė valdžia uždraudė Švedijos Raudonajam Kryžiui įvežti per rytinę zoną į vakarinius Berlyno sektorius vaikų maitinimui reikalingus maisto produktus. Papildomam vaikų maistui reikalingi produktai bus gabenami oro keliu.**

— **AP, II. 12. Pragos teismas vėl nubaudė jaunuolių, jų tarpe tris mergaites. Esą jie ruošę perversmą prieš vyriausybę ir norėję išlaisvinti iš kalėjimo buvusį teisingumo ministrą dr. Prokop Drtiną.**

— **BBC, II. 13. Šiaurinėje Airijoje įvyko rinkimai, pasakę už tolimesnę Š. Airijos priklausomybę D. Britanijai.**

PADĖKA

Visiems 60 metų sukakties, Kalėdų švenčių bei Naujųjų Metų ir Monsignoru pakėlimo proga mane žodžiu bei raštu sveikinusiems ir atskirų minėjimų rengėjoms bei rengėjams, nepajėgdamas padėkoti kiekvienam atskirai, tariu viešai visiems bendrą nuoširdžiausią lietuvišką AČIŪ!

Didžiausia gi pagarba ir pati nuoširdžiausia padėka tebūnie brangiesiems mano buv. mokiniams, geriesiems prieteliams ir mieliesiems bendradarbiams, kurių, ir tiktai jų, dėka pavyko man gyvenime šis tas gera ir naudinga nuveikti.

Visiems ir už visa begalo dėkingas

Msgr. Ign. Starkus.

Steigs tremtiniams prieglaudų fondą

Šveicarijos laikraštis, „La Tribune de Geneve" išspausdino pasikalbėjimą su IRO generaliniu direktoriumi V. Tuck apie DP problemas. IRO vadovybė įsitikinusi, kad iki 1950 m. 30 birželio, kad jos darbas pasibaigs, jau bus įkurdinta trys ketvirtadaliai tų 750.000 tremtinių ir DP, kuriuos ji tuo tarpu aprūpina. IRO atydžiai seka DP spaudą, kad galėtų orientuotis pačių DP nuomonėse įkurdimuo klausimu, ir specialėse spaudos konferencijose atsako į visus klausimus, kuriuos stato tremtinių atstovai. Patys DP turi pasirinkti sau emigracijos šalis, užtat IRO susilaiko nuo atskirų kraštų reklamavimo. Kad sutvarkytų tų tremtinių likimą, kuriems nesiras galimybės suteikti produktingo darbo, IRO projektuoja rezervuoti tam tikrą fondą, maždaug 35 milj. dolerių pritaikintų prieglaudų įsteigimui. Kur ir kaip tai bus vykdoma, tuo tarpu dar neaišku. Į šį darbą numatoma įtraukti labdarybės organizacijas, taipgi tuos tremtinius, kurie jau suspėję susidaryti savarankišką egzistenciją. LLV/SB

Ko reikalauja Kanada

IRO britų zonos vyr. būstinė Lemgo praneša, kad artimiausiu laiku Kanadon bus vežamos šiokios naujos grupės emigrantų: pavasario pradžioje 500 rūdos kasėjų, balandžio mėn. 1000 laukų darbininkų, o birželio mėn. pirmoje pusėje 250 darbininkų cukrinių runkelių plantacijoms Manitoboje. Tarp kovo 15 ir birželio nepriklausomai nuo jau minėtų akcijų priims dar cukrinių runkelių plantacijoms Manitoboje 125 šeimas, o Albertoje — 150 šeimų. Kiekvienoje šeimoje turės būti nedaugiau 6 asmenų, iš kurių 4 turės būti darbingi. Be to priims dar 200 bevaikių porų, kurių pusę įkurdins ūkiuose, kitą pusę miestuose. Be to Kanados darbo ministerijos atstovai patys pasirinks 25 šeimų grupę darbams provincijos viešbučiuose, ūkyje ir mažesniuose miesteliuose, kur bus galima jiems suieškoti butus. Saskačevano provincijoje dar yra keletas laisvų vietų keramikos inžinieriams. „Imperial Oil Limited" ieško keletos tremtinių su mokslo laipsniais organinėje, neorganinėje ir fizikalinėje chemijoje. LLV/SB

VEIKLŪS LATVIAI KANADOJE

Kanadoje leidžiamo latvių laikraščio „Abalss" jau išėjo 20 numeris. Laikraštis jau turįs 3000 latvių adresų Kanadoje. Įsteigtas „Aprupes Funds", kurio tikslas — padėti kuo didesniam latvių skaičiui iš Vokietijos nuvykti į Kanadą.

Latviai, sako „Draugas", Kanadoje neturį tiek giminių, kiek lietuviai, todėl imigracijos klausimą bandysią spręsti organizacijos pagalba.

Atsimename šia proga, kaip savo metu visoje mūsų tremties spaudoje buvo paskelbta, kad Liet. tremtiniams gelbėti komitetas turi net specialų pareigūną — **įgaliotinį emigracijos reikalams.** Buvo nurodytas ir jo adresas Montrealyje. Deja, kiek teko patirti, šios svarbios institucijos emigracinė veikla bent ligi šiol į ją dėtų lietuvių tremtinių vilčių nepateisino.

STUDENTAI SVEIKINA KRAVČENKO

Š. m. vasario 5 d. Freiburgo lietuviai studentai visuotiniame susirinkime išrinko naują studentų atstovybę ir, reaguodami į Paryžiuje vykstančią Kravčenkos su laikraščiu „Les Lettres Françaises" bylą, pasiuntė Kravčenkai telegramą, sveikindami jį drąsiai stojusį į kovą už tiesą ir atkreipusį pasaulio dėmesį į sovietų santvarkos tikrąjį veidą, ir palinkėjo jam sėkmės ir ištvermės šioje kovoje.

GYVYBĖS MAŠINA

Prancūzijos Mokslų Akademijos oficialus žurnalas praneša, kad prancūzų mokslininkui ir Biologijos instituto direktoriui prof. dr. Andre Thomas yra pavykę sukonstruoti aparatą kovai su mirtimi. Iš lauko šis aparatas atrodo kaip 1/5 mažo automobilio. Aparatas yra taip preciziškai padarytas, kad jis gali atlikti visas žmogaus kraujo apytakos funkcijas. Dirbtinomis gyslomis teka tikras kraujas ir net pulsą galima pajausti. Aparato „plaučiai" suteikia šiam kraujui reikalingo deguonies, o „širdis" arterijomis varo į kūno audinius kraują, kuris „venomis" vėl grįžta deguonies pasiimti.

Vis dėlto šis aparatas nesugeba normalaus žmogaus amžiaus prailginti nei normalia liga mirusio vėl atgaivinti. Tačiau panaudojus šį aparatą operacijos metu, kai ligonio širdis sustoja plakusi, vėl galima širdies veikimą išjudinti. Taip pat ir negyvi gimę kūdikiai šiuo aparatu galima atgaivinti.

Netrukus šiuos aparatus numatoma pradėti gaminti fabrikiniu būdu.

— Paryžiuje pagamintas spalvotas filmas „Gražioji malūninkaitė", vaizduojąs Franz Schuberto gyvenimą. Šis filmas pagamintas grynai optiniu Roux-color metodu.

— **Am. Balsas, II. 16. Jugoslavijos žurnalistai pareiškė protestą, kad jų atstovams neleido dalyvauti kard. Mindszenty byloje.**

Proga specialistams

Lietuvos Konsulo p. P. Daužvardžio pranešimu, didžiausia Chicagoje krautuvė „Marshall Field and Company" reikalauja tokių specialistų:

1. Audėjas kilimams taisyti,
2. Mašinų aptarnautojas kailiams (mink) siūti,
3. Mašinų aptarnautojas visokiems kailiams siūti,
4. Kailių sukirpėjai 1 eilės,
5. Kailių sukirpėjai 2 eilės,
6. Paveikslų restauratorius,
7. Paveikslų rėmų dirbėjai ir auksuotojas,
8. Graviruotojas ant varinių diskų,
9. Tautinių apykaklių ir manžetų gamintojos,
10. Tautiniam stiliuje marškinių gamintoja,
11. Guzikams kilpų gamintoja (rankų darbas),
12. Siuvėja (vienos adatos mašinoms),
13. Monogramų išsiuvinėtoja (rankų d.),
14. Monogramų išsiuvinėtoja (Singer maš.),
15. Monogramų išsiuvinėtoja,
16. Siūvimas (rankų ir mašinų darbas),
17. Siūvėjai,
18. Siuvėjos,
19. Rūbų taisytojai,
20. Paltų siūvėjai,
21. Laikrodininkai,
22. Laikrodininkai (dideliems laikrodžiams),
23. Porceliano taisytojai,
24. Mergaitė lėlėms taisyti,
25. Graviruotojas stiklo darbams,
26. Graviruotojas sidabro darbams,
27. Sidabro kalvis,
28. Poliruotojas sidarbo ir brangenybėms,
29. Brangenybių taisytojas,
30. Odos štampuotojai,
31. Odos darbininkas,
32. Balnų ir pakinktų gamintojas,
33. Pianino užbaigiamųjų darbų specialistai,
34. Pianino derintojas,
35. Saldainių gamintojas,
36. Instrumentų derintojas,
37. Ginklų meisteris,
38. Ginklų kalvis.

Nurodytieji specialistai, norintieji gauti paminėtą darbą ir besirengią apsigyventi Chicagoje, bet neturį darbo garantijos, gali pranešti savo giminėms ar pažįstamiems, kad „Marshall Field" krautuvėje yra jų specialybei darbo ir kad minėta firma, su ja susitarus, galima įrašyti darbdaviu. LTB

Išeina tremtinio vadovas

Seniai lauktoji knyga — **Lietuvos Žemės Ūkis ir Statistika** — greit išeina į žmones. 300 puslapių jau galutinai išspausdinta, baigiami paskutinieji 50—60 psl.

Šioje knygoje ras būtinos medžiagos ne tik žemės ūkio srityje dirbantieji ar besiruošią joje dirbti emigracijoje, bet be jos negalės apsieiti nė vienas lietuvis, nekalbant apie inteligentą. Ji bus mūsų krašto priešokupacinio gyvenimo veidrodis.

Joje rašoma apie laukų, gyvulių, sodų, daržų ūkį, inspektus, tabaką gyvulių šėrimą, paukščių laikymą, trobesių statybą, dažymą ir t. t.

Statistinėje dalyje ras apie mūsų krašto ūkinį, socialinį ir kultūrinį gyvenimą.

Knygą išleido Žemės Ūkio Darbuotojų Sąjunga. Platinimas vyks per jos įgaliotinį dipl. agr. A. Musteikį. Knygos išleidimas yra labai brangus, nes labai daug statistinės medžiagos, kuri būtina kiekvienam lietuviui turėti

Užsisakiusiems iki kovo 5 dienos, įbrošiuruota kainuos 8 DM, o kietais viršeliais — 9 DM. Laisvai vėliau bus pardavinėjama po 10 DM.

Ž. Ū. D. S-gos nariai, įmokėję Sąjungai po 15 RM, dabar moka po 6,5 DM, jei jie atsiųs užsakymus ir pinigus iki kovo 5 dienos. Sąjungos narių, įmokėjusių po 15 RM, sąrašai turi būti patvirtinti Valdybos. Šie atskiros nuolaidos negauna.

Platintojai, užsakę daugiau negu 10 egz., gauna 10% nuolaidos. Gautas pelnas, jei toks bus, eis Ž. Ū. D. S-gos naudai.

Užsakymus ir pinigus siųsti šiuo adresu:

A. Musteikis,
(13b) Dillingen/D.
Litauisches Lager

Ž. Ū. D. Sąjunga

26 | 1949. II. 19. | ŠACHMATAI | Veda K. Skėma | 2

NUOTOLIS LOŠTI ŠACHMATAIS—NE KLIŪTIS

Žinomas iš pirmųjų Vok. lietuvių, pirmenybių Gross Hesepėj mūsų A kl. šachmatininkas, kuris dabar yra pakeliui į Kanadą, lošia susirašinėjimo keliu 8 partijų matčą su A. Bučiu, esančiu Anglijoj. Būdamas Kanadoj šį matčą ketina tęsti toliau. Taigi joks nuotolis nekliudo lošti šachmatais. Būdamas Wentorfe J. Stonkus dalyvavo vietos turnyre, kur nepralaimėjęs nė vienos partijos surinko 16½ tšk., laimėdamas tokiu būdu pirmą vietą.

Hastingso nugalėtojas

Kaip jau minėjome, Kalėdiniame Hastingso turnyre nugalėtoju išėjo jaunas prancūzų meisteris N. Rosolimo. Savo agresyviu, bet saiką išlaikančiu lošimu jis sugebėjo išvairuoti be pralaimėjimo pirmuoju. Ne tik pirmuoju jis išėjo, bet dar jo partija prieš Mühring buvo pripažinta gražiausia ir apdovanota. Štai tos partijos eiga.

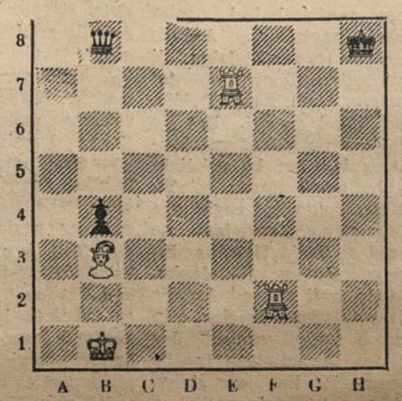
Balti: Rosolimo — Juodi: Mühring

(Itališka)

1. e4 e5 2. Žf3 Žc6 3. Rc4 Rc5 4. c3 Ve7 5. d4 Rb6 6. 0—0 d6 7. h3 Žf6 8. Be1 0—0 9. Ža3 Žd8 10. Rd3 c6 11. Žc4 Rc7 12. b3! b5 (Geriau 12... Že6 13. d:e5 d:e5 14. Žc:e5 Žc5 ir po to Bd8) **13. d:e5!** (Labai stipru. Jei dabar 13... b:c4, tai 14. e:f6 V:f6 15. R:c4 V:c3 16. Rf4 su didele baltųjų persvara) **13... d:e5 14. Ra3 c5 15. Že3 Ra5 16. Vc2 Rb7 17. Žd5** (Baltieji galėjo čia laimėti su 17. Žf5 pėstininką, nes po to turėtų arba b5 arba c5 kristi, tačiau Rosolimo mano, kad karaliaus sparno puolimas turi atnešti jam laimėjimą) **17... R:d5** (Žirgas turi ginti h7) **18. e:d5 Rc7 19. Ž:e5 R:e5 20. f4 b4 21. B:e5 Vd6 22. Rb2 b:c3** (Kitaip baltieji eitų c3—c4) **23. R:c3 h6** (Sutrukdyti Bg5. Mušti 23... Ž:d5 juodieji negalėjo dėl 24. B:d5 V:d5 25. Re4 išlošiant figūrą) **24. Bf1 Žb7 25. Rc4 Bad8 26. Bf3 Vb6 27. Bg3 Žd6 28. Vd3 a6?** (Reikėjo čia lošti 28... Ž:c4) **29. B:g7+!! K:g7 30. Vg3+ Kh7** (MĮ 30... Kh8 sektų. 31. Bh5 ir t. t. **31. Rd3+ Žde4 32. B:e4 c4+ 33. Rd4! c:d3 34. R:b6 B:d5 35. Bd4.** Juodieji pasidavė.

Uždavinys Nr. 11

O. Würzburg

Baltieji pradeda ir 3 ėjimais užmatuoja.

Pranešimai

PAIEŠKOJIMAS

Ieškau Julės Vainorienės-Indrėjataitės ir Adomo Vainoros bei kitų giminių, kilusių iš Papilės m. Šiaulių ap. Žinantieji prašomi pranešti šiuo adresu: A. Vainoras 1530 s. 49 ave, Cicero (50) Ill. U.S.A.

LAIŠKAI IR SIUNTINIAI

Juliui Portofiejui ir J. Mikelėnui šioje stovykloje yra gauti laiškai ir siuntiniai. Neatsiliepus per mėnesį nuo skelbimo dienos, siuntiniai bus perduoti labdaros organizacijoms. Kreiptis: Stovyklos Paštas, (23) Diepholz, Litauisches Lager.

Lietuvių Žodis
LITHUANIAN WEEKLY NEWS

Leidžia Baltų Centrinės Tarybos Lietuvių skyrius.
Redaktoriai **Pranas Naujokaitis** ir **Bronius Aušrotas.**
Newspaper autorised by PR/I. S. C. CCG (BE)
Redakcijos ir Administracijos adresas: (21a) Detmold, Wittjestr. 14
Spaudžia Borek & Geiser, Detmold